

”TUSKIN TÄÄLLÄ KUKAAN YKSIN PÄRJÄÄ”

Ystävien ja vanhempien merkitys nuoren toiminnalliseen identiteettiin nuorten kokemana

Liisa Goman ja Maarit Linna TTK8SN
Opinnäytetyö
Kevät 2012
Toimintaterapian koulutusohjelma
Oulun seudun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun seudun ammattikorkeakoulu
Toimintaterapian koulutusohjelma

Tekijät: Liisa Goman & Maarit Linna

Opinnäytetyön nimi: ”Tuskin täällä kukaan yksin pärjää” Nuorten kokemuksia vanhempien ja ystävien merkityksestä nuoren toiminnalliseen identiteettiin

Työn ohjaaja: Eliisa Niilekselä & Pirjo Lappalainen

Työn valmistumislukukausi: Kevät 2012

Sivumäärä: 61 + 7

Toiminnallinen identiteetti muotoutuu läpi elämän, mutta erityisesti nuoruudessa se tulee keskeiseksi kehityksen osa-alueeksi. Nuori muodostaa omaa käsitystä omista kyvyistään ja itsestään toimijana, johon vaikuttaa merkittävästi toimintoihin osallistuminen ja sosiaalinen ympäristö. Nuoren kuulumisen ystäväpiiriin ja ystävien suhtautuminen nuoren toimintaan tukee nuoren toiminnallisen identiteetin kehitystä. Nuoruuteen siirryttäessä ja erityisesti sen kuluessa suhde vanhempiin muuttuu siten, että nuori itsenäistyy ja viettää enemmän aikaa ystävien parissa. Itsenäistyessään nuori kuitenkin tarvitsee edelleen vanhempiaan. Nuoren toimintaterapiassa toimintaterapeutti auttaa nuorta löytämään ja osallistumaan hänelle merkityksellisiin ja tarkoituksenmukaisiin toimintoihin sekä saavuttamaan ne taidot ja pätevyudet, jotka parantavat hänen mahdollisuuksiaan selvitä nuoruuden kehitystehtävistä.

Tämän laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on saada tietoa ystävien ja vanhempien merkityksestä nuoren toiminnalliseen identiteettiin ammattiopistossa opiskelevien nuorten kokemana. Tutkimuksen tehtävänä on kuvata ammattiopistoikäisten nuorten kokemuksia yhdessä toimimisesta ja vuorovaikutussuhteista ystävien ja vanhempien kanssa sekä niiden merkitystä nuorten luodessa käsitystä omista kyvyistään ja itsestään toimijana. Tutkimus toteutettiin yhteistyössä Mini Mental Station – Environment for Youth Counseling hankkeen sekä Oulun seudun ammattiopiston kanssa. Tutkimuksen tiedonantajina oli neljä 16–17 –vuotiasta ammattiopistossa opiskelevaa tyttöä. Opinnäytetyön aineisto kerättiin virtuaalisesti toteutetulla teemahaastattelulla Windows Live Messenger -ohjelmaa käyttäen. Aineisto analysoitiin aineistolähtöistä sisällönanalyysia käyttäen.

Tutkimustulosten mukaan yhdessä toimimisella ja vuorovaikutuksella ystävien sekä vanhempien kanssa on merkitystä nuoren toiminnallisen identiteetin kehittymisessä. Nuoren käsitykseen itsestä toimijana ja omista kyvyistä vaikuttivat keskeisesti päivittäiset toiminnot yhdessä ystävien ja vanhempien kanssa riippumatta siitä, mikä toiminta oli kyseessä. Ystävien sekä vanhempien kanssa yhdessä toimiminen ja vuorovaikutus olivat nuoren toiminnalliselle identiteetille merkityksellisiä, sillä nuoret tarvitsevat niin ystävien kuin vanhempienkin läsnäoloa. Yhdessä toimiminen on tutkimustulosten mukaan merkityksellistä, sillä se edistää vastavuoroisen vuorovaikutuksen syntymistä. Tutkimustulosten pohjalta nuorten kanssa työskentelevät henkilöt voivat kiinnittää erityistä enemmän huomiota nuoren sosiaalisen ympäristön merkitykseen nuoren muodostaessa omaa toiminnallista identiteettiään. Nuoren ystävät ja vanhemmat voidaan ottaa aktiivisemmin mukaan nuoren toimintaterapiaprosessiin, jolloin terapiasta saadaan vaikuttavampaa sen ollessa osana nuoren arkea.

Asiasanat: nuoruus, identiteetti, ystävät, vanhemmat, toimintaterapia, virtuaalinen haastattelu

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Occupational Therapy

Authors: Liisa Goman & Maarit Linna

Title on thesis: The Adolescents' Experiences of the Meaning of Friends and Parents to Their Occupational Identity

Supervisors: Eliisa Niilekselä & Pirjo Lappalainen

Term and year when thesis was submitted: Spring 2012

Number of pages: 61 + 7

Occupational identity develops throughout the whole life but especially in adolescence. Adolescents form their sense of capacity for doing and define who they are as occupational beings through participating in occupations in different contexts. Belonging to a peer group and friends' reactions to adolescent's occupations support the formation of the occupational identity. During the adolescence the relationship with parents changes but adolescents still need parents on their journey to independence. When working with adolescents an occupational therapist helps them to participate in occupations that are meaningful to them and their development.

The purpose of the thesis was to find out the experiences of the adolescents studying in vocational school about the meaning of friends and parents to their occupational identity. The aim was to describe the experiences of the adolescents studying in vocational school about the occupation and interaction together with friends and parents and the meaning of them when adolescents form their sense of capacity and define themselves as occupational beings. The thesis was carried out in co-operation with the project Mini Mental Station – The Environment for Youth Counseling Project and Oulu Vocational College.

The thesis was a qualitative study which was carried out through themed interviews using Windows Live Messenger Program. Among the interviewed there were four 16-17-year-old girls who were studying in Oulu Vocational College. The material was analyzed using the method of content analysis.

The results showed that occupations and interaction with friends and parents were meaningful to adolescents' occupational identity. Day-to-day activities with friends and parents affected adolescents' perception of their capacity and the definition of themselves as occupational beings. Participation in any kind of occupations together with friends and parents was considered meaningful and both friends and parents were important. Participating together in occupations was meaningful because it improved interaction with friends and parents.

When working as an occupational therapist it is important to pay attention to adolescents' social environment and its meaningfulness to their occupational identity. Adolescents' friends and parents should be involved more actively to their occupational therapy process. Then occupational therapy would be more effective. Further measures could consider how occupational therapists pay attention to friends and parents in adolescents' occupational therapy process.

Key words: adolescence, identity, friends, parents, occupational therapy, virtual interview

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ.....	2
ABSTRACT.....	3
1 JOHDANTO.....	6
2 YSTÄVÄT JA VANHEMMAT OSANA NUOREN TOIMINNALLISEN IDENTITEETIN KEHITYSTÄ.....	9
2.1 Nuoruus ikävaiheena.....	9
2.2 Nuoren toimintaterapia ja toiminnan merkitys nuoruudessa.....	10
2.3 Nuoren sosiaalinen ympäristö.....	12
2.3.1 Ystävät.....	12
2.3.2 Vanhemmat.....	13
2.4 Nuoren toiminnallinen identiteetti.....	14
2.5 Aikaisemmat tutkimukset aiheesta.....	16
3 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TARKOITUS.....	18
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	19
4.1 Tutkimusmetodologia.....	19
4.2 Tiedonantajat.....	20
4.3 Aineiston keruu.....	21
4.4 Aineiston analyysi.....	23
5 TUTKIMUSTULOKSET.....	26
5.1 Ystävien kanssa yhdessä toimimisen merkityksellisyys.....	26
5.2 Vuorovaikutuksen merkityksellisyys ystävien kanssa.....	30
5.3 Vanhempien kanssa yhdessä toimimisen merkityksellisyys.....	33
5.4 Vuorovaikutuksen merkityksellisyys vanhempien kanssa.....	36
6 KESKEISTEN TULOSTEN TARKASTELU JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	39
6.1 Ystävien ja vanhempien kanssa toimimisen merkitys nuoren toiminnalliseen identiteettiin.....	39
6.2 Vuorovaikutus ystävien ja vanhempien kanssa ja sen merkitys nuoren toiminnalliseen identiteettiin.....	42
6.3 Johtopäätökset.....	45
7 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS.....	47
8 POHDINTA.....	51

LÄHTEET.....	55
TEEMAHAASTATTELURUNKO.....	62

1 JOHDANTO

Nuoruusiän merkitystä ihmisen persoonallisuuden kehittymisessä painotetaan nykyisin selvästi enemmän kuin ennen. Nuoruus ikävaiheena asettaa nuoren useiden valintojen eteen ja nuori alkaa muodostaa käsitystä itsestään ja omista kyvyistään. Nuoruusiässä tapahtuvien muutosten myötä sosiaalisen ympäristön suhtautuminen nuoruusikäistä kohtaan muuttuu: Nuori saa ja toisaalta häneltä vaaditaan entistä enemmän itsenäisyyttä, yksilöllisyyttä ja yhteiskunnallista vastuuta. (ks. Klockars 2011, 18–19.)

Nuoren toimintaterapiassa toimintaterapeutti auttaa nuorta löytämään ja osallistumaan hänelle merkityksellisiin ja tarkoituksenmukaisiin toimintoihin. Toimintaterapia on asiakaslähtöistä kuntoutusta, joka perustuu nuoren ja toimintaterapeutin yhteistyöhön sekä toiminnan terapeuttiseen käyttöön. (Ks. The American Occupational Therapy Association Inc 2002, 609.) Nuoren toimintaterapian intervention tarkoitus on auttaa nuorta saavuttamaan ne taidot ja pätevyudet, jotka parantavat hänen mahdollisuuksiaan selvitä nuoruuden kehitystehtävistä ja näin ollen edetä kohti aikuisuutta (Flanigan 2001, 154, 159-163).

Useista eri tutkimuksista käy ilmi, että nuorelle tärkeimpiä ihmisiä ovat vanhemmat ja ystävät (Salmela 2006; TUKEVA-hanke 2010; Keskinuoruuden kasvu ja kehitys – vanhempi nuoren kasvun tukena 2011). Aikaisempien tutkimusten perusteella sosiaalinen ympäristö on tässä tutkimuksessa rajattu vanhempiin ja ystäviin. Vanhempien tehtävä on ohjata ja tukea nuoren psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista kehitystä, tarjota nuorelle arvoja, asenteita, koulutustavoitteita sekä tulevaisuutta koskevia neuvoja ja ennen kaikkea rakastaa ja pysyä herkkänä nuoren viesteille. Ystävien merkitys laajenee ja syvenee nuoruusiässä, sillä silloin irrottautuminen vanhemmista alkaa. Ystävien kanssa koettu yhteenkuuluvuuden tunne on nuoren kehitykselle ja hyvinvoinnille äärimmäisen tärkeää. (Salmela 2006, 36–37, Keskinuoruuden kasvu ja kehitys – vanhempi nuoren kasvun tukena 2011, 7, 20.)

Toiminnallinen identiteetti muotoutuu läpi elämän, mutta erityisesti nuoruudessa se tulee keskeiseksi kehityksen osa-alueeksi. Nuori muodostaa omaa käsitystä omista kyvyistään ja itsestään toimijana, johon vaikuttaa merkittävästi toimintoihin osallistuminen ja sosiaalinen ympäristö (ks. Christiansen 1999, 547–550; Simons 2005, 217–218; Kielhofner 2008, 106.) Toiminnallisen identiteetin käsite ei ole yksiselitteinen, vaan sille on eri määritelmiä eri teoreetikkojen mukaan, joista

viitekehyksessä on avattu kolmen keskeisen toimintaterapian teoreetikon määritelmät. Toiminnallinen identiteetti on rajattu nuoren käsitykseen omista kyvyistään ja itsestään toimijana, jotka muodostuvat toiminnan ja vuorovaikutussuhteiden avulla. Tämä selkeyttää ja rajaa tutkimusta. Koemme, että käsitys omista kyvyistä ja itsestä toimijana ovat nuoruusiässä keskeisiä identiteetin muodostamisessa ja näihin vaikuttavat keskeisesti toiminta sekä vuorovaikutussuhteet.

Esitimme valmistavan seminaarityön joulukuussa 2010, ja tuolloin pohdimme toimintaterapian keinoja nuorten syrjäytymisen ennaltaehkäisyyn. Nuorten syrjäytyminen on ollut laajasti esillä ja sen ehkäisemiseksi on käynnistetty niin alueellisia kuin valtakunnallisiakin hankkeita. Opinnäytetyössämme emme halunneet korostaa syrjäytymistä vaan keskittyä käsittelemään aihetta voimavaralähtöisemmästä näkökulmasta. Koimme erityisen tärkeäksi saada nuorten ääni kuuluville ja kerätä tietoa heiltä itseltään. Valmistavan seminaarin jälkeen sovimme yhteistyöstä Mini Mental Station – Environment for Youth Counseling eli MMS -hankkeen kanssa.

Oulussa toteutettavan MMS-hankkeen pyrkimyksenä on kehittää matalan kynnyksen ennaltaehkäiseviä mielenterveyspalveluja nuorten hyvinvoinnin tukemiseen luomalla internetiin uudenlainen virtuaalinen maailma. MMS-hanke kohdistuu opiskelijaterveydenhuollon toimintamallien uudistamiseen muun muassa ammattiopistotasolla, joten kohdejoukko rajautui jo hankkeen perusteella ammattiopistoikäisiin nuoriin. Hankkeessa kehitettävät toimintatavat ovat tärkeässä asemassa nuorten mielenterveyttä kuormittavien asioiden alkuvaiheen tunnistamisessa, niiden ammattitaitoisessa arvioinnissa sekä tiedon ja ohjauksen saamisessa. (Koivunen 11.5.2011, Sähköpostiviesti; Koivunen 17.6.2011, Sähköpostiviesti.) Hankkeen ennaltaehkäisevä ja voimavaralähtöinen näkökulma nuorille suunnattujen palveluiden kehittämisessä sai meidät kiinnostumaan yhteistyöstä. Mietimme yhdessä hankkeen yhdyshenkilön ja ohjaavien opettajien kanssa aiheen rajausta ja muotoilimme yhteiset tavoitteet, minkä tuloksena on tämä opinnäytetyö.

Toinen yhteistyökumppanimme opinnäytetyössä oli Oulun seudun ammattiopisto, josta tutkimukseen osallistui neljä 16–17-vuotiasta nuorta. Tutkimusmenetelmäksi valittiin laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus, sillä se korostaa erityisesti yksilön, tässä tutkimuksessa nuoren, kokemusta. Valitsimme tiedonkeruumenetelmäksi Windows Live Messenger -ohjelman avulla toteutettavan virtuaalisen teemahaastattelun. Näin päästään lähelle nuorten maailmaa, johon internetin viestintävälineet ja virtuaalinen kanssakäyminen kuuluvat nykyisin lähes poikkeuksetta (Lasten ja nuorten puhelimen ja netin vuosiraportti 2010, 12). Halusimme valita täysin uudenlaisen tiedonkeruu-

menetelmän, sillä koemme sen mielenkiintoiseksi ja haastavaksi. Mielestämme menetelmä sopii tutkimuksen kohderyhmälle ja se vastaa yhteistyöhankkeemme tavoitteisiin.

Tämän tutkimuksen **tarkoituksena** on saada tietoa ystävien ja vanhempien merkityksestä nuoren toiminnalliseen identiteettiin ammattiopistossa opiskelevien nuorten kokemana. Tutkimuksen **tehtävänä** on kuvata ammattiopistoikäisten nuorten kokemuksia yhdessä toimimisesta ja vuorovaikutussuhteista ystävien ja vanhempien kanssa, sekä niiden merkitystä nuorten luodessa käsitystä omista kyvyistään ja itsestään toimijana.

Tutkimustiedosta hyötyvät ennen kaikkea nuoret palvelujen kehittymisen myötä, yhteistyökumppanimme kehittäessä nuorille suunnattuja palveluja sekä toimintaterapian ammattiala. Koemme, että tutkimusaihe on tärkeä ja merkityksellinen suunniteltaessa uusia palveluratkaisuja nuorille. On tärkeää tehdä yhteistyötä hankkeessa, jotta tutkimuksen tulokset ovat konkreettisesti hyödynnettävissä palveluja kehitettäessä ja että saamme kokemusta hankeyhteistyöstä. Voimme hyödyntää tutkimuksen teossa opittuja tietoja ja taitoja siirtyessämme työelämään. Myös verkostoituminen eri yhteistyötahojen kanssa on tärkeää jo opiskeluaikana.

2 YSTÄVÄT JA VANHEMMAT OSANA NUOREN TOIMINNALLISEN IDENTITEETIN KEHITYSTÄ

Tutkimuksessa esiyymmäryksellä tarkoitetaan kaikkia tutkijalle luontaisia tapoja ymmärtää tutkimuskohde jonkinlaisena jo ennen sen tutkimista (Laine 2010, 32). Oma esiyymmäryksemme aiheesta on syntynyt jo ennen tutkimuksen aloittamista ja vahvistunut sen edetessä. Se pohjautuu toimintaterapiakoulutuksen ja käytännön harjoittelujaksojen aikana muodostuneeseen teoreettiseen tietoon sekä omiin kokemuksiin. Myös tutkimustieto on laajentanut käsitystämme aiheesta. Koemme, että ystävät ja vanhemmat ovat keskeisessä asemassa nuoruuden kehityksessä. Yhdessä toimiminen ystävien ja vanhempien kanssa mahdollistaa nuoren positiivisen kehityksen ja auttaa nuorta muodostamaan oman käsityksensä itsestään toimijana ja omista kyvyistään. Esiyymmäryksemme mukaan ammattiopistoikäinen nuori viettää aikaa enemmän ystävien kuin vanhempien kanssa, mikä on osa nuoruusikään kuuluvaa kehitystä ja itsenäistymisprosessia. Kuitenkin vanhemmat säilyvät tärkeänä nuoren elämässä.

2.1 Nuoruus ikävaiheena

Nuoruus voidaan jakaa varhaisnuoruuteen (11–14 vuotta), keskinuoruuteen (15–18 vuotta) ja myöhäisnuoruuteen (19–25 vuotta). Nuoruutta voidaan pitää tietynlaisena siirtymävaiheena lapsuudesta aikuisuuteen. Biologiset ja yhteiskunnalliset muutokset ovat vaikuttaneet siihen, että nuoruus alkaa nykyisin yhä aikaisemmin. (Lyytinen, Korhokangas & Lyytinen 1997, 256–257; Simons 2005, 216.) Nuoruus mielletään itsetutkiskelun ja esiin tulevan identiteetin ajanjaksoksi ja sen kehityksellisenä päämääränä on itsenäistymisen saavuttaminen. Sen saavuttaakseen nuoren on ratkaistava ikäkauteen kuuluvat kehitykselliset tehtävät, joihin kuuluu vanhemmista irrottautuminen ja heidän löytäminen uudelleen aikuisella tasolla, aikuisuuden roolien etsiminen ja valinta, muuttuvan ruumiinkuvan, seksuaalisuuden ja identiteetin jäsentäminen sekä ikätovereiden apuun turvautuminen nuoruusiän kasvun ja kehityksen aikana. Tämän tapahtumakulun avulla nuori muodostaa käsityksen itsestään. (Lyytinen ym. 1997, 256; Aalberg & Siimes 2007, 56.) Ammattiopistoikäiset nuoret elävät keskinuoruutta. Keskinuoruudessa pahimmat murrosikään kuuluvat myrskyt ovat yleensä jo laantuneet. Nuori totuttelee muuttuneeseen olemukseensa ja etsii omaa identiteettiään. (Keskinuoruuden kasvu ja kehitys – vanhempi nuoren kasvun tukena 2011, 4.)

Nuoruusiän kehitys on hyvin monimääreistä ja -tasoista (Lyytinen ym. 1997, 256). Suurimmat nuoruuden kehitykselliset haasteet voidaan jakaa biologisiin, psykologisiin ja sosiokulttuurisiin haasteisiin. Biologiset haasteet sisältävät fyysisesti kehittyneen kehon muutosten hyväksymisen. (Simons 2005, 217.) Fysiologiset ja kehon rakenteen muutokset, esimerkiksi nopea kasvu ja aikuisen ulkomuodon kehittyminen, vaikuttavat nuoren käsitykseen omasta itsestään ja täten nuoren minäkuva muuttuu (Nurmi, Ahonen, Lyytinen, Lyytinen, Pulkkinen & Ruoppila 2006, 128).

Psykologiset haasteet sisältävät tunne-elämän ja kognitiiviset muutokset, joiden tuloksena nuori pystyy ajattelemaan abstraktisti ja hypoteettisesti. Nämä auttavat nuorta tietämään, kuka hän on, miettimään mitä hänestä voisi tulla ja suunnittelemaan mitä hän tulee tekemään. Psykologisista haasteista ensisijaisin on nuoren itsetuntemuksen kehittyminen, joka ohjaa myös roolien valintaa. Identiteetti muuttuu läpi elämän mutta nuoruus on ajanjakso, jolloin identiteetin muodostus tulee ensimmäistä kertaa keskeiseksi kehityksen osa-alueeksi. Nuoren rakentaessa identiteettiään hän miettii realistisia tavoitteita ja ihanteita itselleen. (Simons 2005, 217–218.) Nuoren sosiokulttuuriin haasteisiin kuuluu löytää sopivia yhteiskunnallisia rooleja, jotka ovat sopivia niin fyysisesti että psykologisesti (Simons 2005, 218).

2.2 Nuoren toimintaterapia ja toiminnan merkitys nuoruudessa

Nuori etsii itseään toimimalla; hän tarvitsee toimintaa löytääkseen oman paikkansa eri tilanteissa ja sitä kautta oman merkityksensä elinympäristössään (Kallonen 1998, 82). Nuoren toimintaterapiassa toimintaterapeutti auttaa nuorta löytämään ja osallistumaan hänelle merkityksellisiin ja taroituksenmukaisiin toimintoihin (ks. The American Occupational Therapy Association Inc 2002, 609). Nuoren kanssa työskennellessä toimintaterapeutin rooli on auttaa nuorta vahvistamaan ja ylläpitämään käsitystä henkilökohtaisesta hyvinvoinnistaan, saavuttamaan henkilökohtaisia tavoitteitaan ja vuorovaikutussuhteitaan sekä valmistamaan häntä tulevaisuuden rooleille (Flanigan 2001, 154). Nuoruudessa toiminnalla on tärkeä merkitys, sillä se edesauttaa nuoren normaalia kehitystä ja mahdollistaa sosiaalisia suhteita (Kielhofner 2008, 131). Nuorten toimintaterapiassa esille tulevia asioita ovat muun muassa ruumiinkuva, oma tapa toimia omassa ympäristössään, sekä esinemaailmassa että ihmissuhteissa, elämänpiirin laajentaminen, suunnitelmat, haaveet ja ammatilliset taipumukset (Kallonen 1998, 85).

Kielhofner (1997, 55) kuvaa toiminnan sisältävän työn, vapaa-ajan ja päivittäiset toiminnot. Hänen mukaansa ihminen tekee toimintaa tyydyttääkseen tarpeitaan ja motiivejaan sekä kehittääkseen

taitojaan ja toteuttaakseen itseään. Toiminta ja toimintaan osallistuminen ovat toimintaterapian eettisiä perusarvoja, koska toimintaterapian peruskäsitys on, että hyvä elämä, terveys ja hyvinvointi syntyvät osallistumalla merkityksellisiin toimintoihin (Dige 2009, 88). Nuoruusikään kuuluu tarve toimia ja sen kuluessa nuori kokeilee paljon uusia toimintoja eri ympäristöissä, jotka edesauttavat nuoren normaalia kehitystä (ks. Grek 2008, 54; Kielhofner 2008, 131). Toiminnot mahdollistavat oppimista tutkimisen, kertauksen, harjoittelun ja ongelman ratkaisun avulla. Toiminnallinen suoriutuminen mahdollistaa pätevyyden tunteen saavuttamisen. Nuoren kehityksen aikana tarkoituksenmukaiset toiminnot tarjoavat mahdollisuuksia sensoristen, neuromotoristen, kognitiivisten, psykologisten ja sosiaalisten osa-alueiden kehittymiseen. (Reed & Sanderson 1999, 38, 107.)

Toimintaan osallistuminen määrittelee nuoren rooleja, arvoja, tapoja ja rutiineja sekä antaa elämälle merkityksen (ks. Blair & Hume 1997, 25). Nuori osallistuu toimintaan tyydyttääkseen tarpeitaan ja motiivejaan sekä kehittääkseen taitojaan ja toteuttaakseen itseään. Nuorilla on biologinen, psykologinen ja sosiaalinen tarve toimia. (ks. Kielhofner 1997, 55, 60.) Toiselle asteelle siirtymisellä on suuri vaikutus nuoren tapoihin. Ammattiopiston opiskelijoilla on yksilölliset aikataulut ja nuoren tulee olla vastuussa siitä, että hän on oikeassa paikassa oikeaan aikaan. Nuoren käyttämä aika on yhä enemmän hänen omissa käsissään ja hänen tulee käyttää aikaa vahvistaakseen opiskelijan rutiineja sekä muita rooleja. (ks. Kielhofner 2008, 132.)

Nuori osallistuu suuressa määrin koulutuksellisiin, sosiaalisiin, työ-, IADL (kodinhoito & asiointi), ADL (jokapäiväisen elämän toiminnot), ja vapaa-ajan toimintoihin, jotka kehittävät hänen kehoaan, mieltään ja ajatusmaailmaansa (Simons 2005, 239). Nuoren tulee tehdä toiminnallisia valintoja, jotka tuottavat tyytyväisyyttä hänelle itselleen ja samalla huomioida ympäristöstä tulevat odotukset (Kielhofner 2008, 131). Toimintaan osallistumisen avulla nuoret kehittävät taitojaan, sitoutuvat yhteisiin toimintoihin toisten kanssa, oppivat ilmaisemaan itseään, löytävät merkityksiä ja edistävät terveyttään (Law, Petrenchik, Ziviani & King 2006, 67). Nuoren toiminnallinen valikoima kasvaa ja kehittyy nuoruuden kuluessa ja se on jokaisella yksilöllinen (Polatajko ym. 2007, 40). Nuoren siirtyessä varhaisnuoruudesta keskinuoruuteen hänen päätösvaltansa ja vastuunsa moniin asioihin kuten vaatetukseen, rahankäyttöön ja vapaa-aikaan lisääntyy merkittävästi. Nuori esimerkiksi ostaa omat vaatteensa ja laittaa ruokaa itselleen sekä voi työskennellä osa-aikaisesti. (Nurmi ym. 2006, 130; Kielhofner 2008, 132.)

2.3 Nuoren sosiaalinen ympäristö

Toimintaa ei voi täysin ymmärtää huomioimatta ympäristöä, joka jaetaan fyysiseen (luonto, rakennukset, esineet) sosiaaliseen (ihmisryhmät esimerkiksi perhe ja ystävät) ja kulttuuriseen ympäristöön (arvot, asenteet) (Kielhofner 1997, 55). Ympäristö on tärkeä tekijä ihmisen toiminnassa, sillä ympäristö mukautuu ja vaikuttaa toimintaan. Myös yksilön tulee mukautua ympäristöön, joka asettaa haasteita ja vaatimuksia. (Hagedorn 2000, 262–266.) Sosiaalinen ympäristö on monimutkainen, monikerroksinen ja dynaaminen. Se sisältää päivittäiseen vuorovaikutukseen liittyvät seikat, sosiaaliset ryhmät ja yhteiskunnan erilaiset sosiaaliset rakenteet. Päivittäiset sosiaaliset kohtaamiset vaikuttavat siihen, mitä, kuinka ja kenen kanssa ihminen tekee erilaista toimintaa. (Poltajko ym. 2007, 51.)

Nuoren elämässä keskeisimpiä vaikuttajia ovat perhe, koulu, työ, erilaiset järjestöt ja yhteisöt sekä media. Suurin merkitys yksilön itsetuntemuksen ja käyttäytymisen rakentumisessa on kuitenkin läheisimmillä ihmisillä. (Salmela 2006, 130.) Nuori määrittelee itsensä sen mukaan, missä seurassa liikkuu. Osallistuminen sosiaalisiin ryhmiin osana nuoren elämää vaikuttaa laajasti hänen käsitykseensä itsestään. Sosiaalisten roolien löytäminen, jotka sopivat nuorelle niin fyysisesti kuin psykologisesti, tapahtuu osaksi sosiaalisten kokemusten avulla, joita nuori kokee läpi nuoruuden ajanjakson. (Simons 2005, 236.) Myös mielenkiinnonkohteet muuttuvat merkittävästi nuoruusiässä, joihin vaikuttaa suuresti sosiaalinen ympäristö (Kielhofner 2002, 152). Kaveripiirin ja myöhemmin läheisen ihmissuhteen valinnalla, kuten myös harrastuksillaan, koulutyöllään ja koulutusvalinnoillaan nuori antaa suuntaa elämälleen. Nuoruusiän valinnat luovat pohjaa sille elämäntavalle, jonka nuori aikuisena elää. (Nurmi ym. 2006. 124.)

2.3.1 Ystävät

Ystävien kanssa nuori kokeilee erilaisia rooleja ja sitä, mikä hänestä voisi aikuisena tulla. Ystäviensä avulla nuori muodostaa käsitystä sosiaalisista normeista ja kehittää omaa sosiaalista pätevyyttään. Nuoren kuuluminen ystäväpiiriin ja ystävien suhtautuminen nuoren toimintaan tukee nuoren roolien ja identiteetin kehitystä. Ystävyys-suhteiden myötä nuori oppii pohtimaan itseään toisen ihmisen näkökulmasta ja tämä mahdollistaa nuoren itsensä tutkiskelun ja empatian kehittymisen. (Cole 2011, 58, 111–116.)

Keskinuoruudessa nuori viihtyy aiempaa pienemmissä joukoissa, joilla on yhteisiä kiinnostuksen kohteita. Samaa sukupuolta olevien nuorten ystävyysuhteet ovat kiinteitä ja kestävät pitkään. Arvot, asenteet ja ajattelutavat yhdistävät ystävyksiä. Ystävien arvot ja asenteet myös muovaavat nuoren luonteenpiirteitä ja sosiaalista vastuuntuntoa. On tärkeää, että nuoret oppivat sosiaalisia vuorovaikutustaitoja ja että vanhemmat ja kasvattajat kannustavat nuoria luomaan ystävyysuhteita. Nuori käsittelee ystävän kanssa monia kasvuun ja aikuisuuteen liittyviä asioita, joista ei välttämättä halua puhua vanhemmilleen. Ystävyysuhteet perustuvat vastavuoroisuuteen ja kommunikointitaitoihin. (Salmela 2006, 16, 131; Keskinuoruuden kasvu ja kehitys – vanhempi nuoren kasvun tukena 2011, 19.)

Nuoruudessa ystävyysuhteille luodaan käsitteellisiä odotuksia kuten luottamus ja lojaalius, salaisuuksien jako sekä tuen ja empatian tarjoaminen. Keskinuoruudessa ystävyysuhteet tulevat läheisemmiksi ja ystäväpiiriin jäsenet oppivat sosiaalisia taitoja, jotka auttavat heitä muodostamaan ja ylläpitämään ystävyysuhteita läpi elämän. (Cole 2011, 58, 111–116.) Läheiset ystävät jakavat keskenään ajatuksia ja tunteita. Ystävät muovaavat toistensa itsearvostusta ja identiteettiä auttamalla, antamalla neuvoja ja emotionaalista tukea toisilleen. (Salmela 2006, 37.) Ystäväporukassa nuorella on mahdollisuus kokeilla rajoja, omaksua tietoja ja taitoja sekä ilmaista ja purkaa omia ajatuksia ja tunteita. Nuori opettelee ottamaan paikkansa ryhmässä ja toimimaan ryhmänä. Ystävien kanssa on mahdollista kokea asioita, jotka vaikuttavat suuresti hyvinvointiin. (Keskinuoruuden kasvu ja kehitys – vanhempi nuoren kasvun tukena 2011, 20.)

2.3.2 Vanhemmat

Nuoruuteen siirryttäessä ja erityisesti sen kuluessa suhde vanhempiin muuttuu siten, että nuori itsenäistyy ja viettää enemmän aikaa ystävien parissa. (Nurmi ym. 2006, 130.) Suuri muutos on siirtyminen perheen mielenkiinnonkohteista ikätovereiden mielenkiinnonkohteisiin (Kielhofner 2002, 152). Kun nuoren ystävyysuhteet kehittyvät ja vahvistuvat, hän turvautuu vähemmän perheeseen, mutta perhe säilyy silti tärkeänä vaikuttajana nuoren elämässä. Huolehtivan aikuisen läsnäolo ohjaamassa nuoren positiivista kehitystä on erittäin tärkeää. (Simons 2005, 236.)

Keskinuoruudessa nuori muodostaa vanhempiinsa uudenlaista suhdetta. Nuoruudessa nuoren ja vanhemman välinen vuorovaikutus muuttuu vanhemman yksisuuntaisesta ohjauksesta keskusteluun, neuvotteluun ja yhteiseen päätöksentekoon perustuvaksi vuorovaikutukseksi. Tämä näkyy myös nuoren ja vanhemman keskinäisen läheisyyden ja riippuvuuden sekä myös yhdessä viete-

tyn ajan vähenemisenä: nuoren itsenäisyys suhteessa vanhempiin lisääntyy. Vanhempien ja nuoren molemminpuolinen hyväksyntä ja vuorovaikutus ovat monin tavoin yhteydessä nuoren positiiviseen kehitykseen esimerkiksi itsetunnon, persoonallisuuden, kognitiivisen ja emotionaalisen kehityksen osalta. Se myös edesauttaa nuoren itseluottamusta ja hyvinvointia. (Nurmi ym. 2006, 145–146; Salmela 2006, 34.)

Itsenäistyessään nuori tarvitsee edelleen vanhempiaan. Osoittamalla nuorelle rakkautta sekä kunnioittamalla nuoren itsenäistymistä vanhemmat vahvistavat nuoren pätevyyttä, sekä minäkäsityksen ja sosiaalisten taitojen kehittymistä. Nuori kaipaa aikuisten hyväksyntää ja arvontoa omille tunteilleen, mielipiteilleen ja valinnoilleen. Hänen pitää saada tuntee, että hän on omana itsenään tärkeä ja arvokas. (Salmela 2006, 36, 121; Keskinuoruuden kasvu ja kehitys – vanhempi nuoren kasvun tukena 2011, 7.) Nuori tarvitsee onnistumisen kokemuksia. Hän tarvitsee vanhempiaan tukemaan niitä asioita ja harrastuksia, joissa hänellä on mahdollisuus onnistumisiin. Pettymyksen hetkinä nuori myös tarvitsee vanhempiaan osoittamaan, että kaikesta selvitään. (Keskinuoruuden kasvu ja kehitys – vanhempi nuoren kasvun tukena 2011, 8.)

Opetusministeriön selvityksen mukaan nuorten mielestä vanhempien tärkeimpänä roolina on arvomaailman ja perinteiden välittäminen sekä erilaisten arvostuksien opettaminen. Perheessä opitaan vastuullisuutta ja toisista huolehtimisesta, sosiaalisuutta ja joustavuutta, työn, luonnon ja läheisten ihmissuhteiden arvostamista. Nuoret oppivat perhetilanteissa elämän perustan ja hyväksytyt arvot ja moraalit. Heidän mielestään kotoa opitaan myös elämää yleensä: luottamusta elämään, käyttäytymisen malleja ja yhteiskunnan arvoja. Nuoret kokevat perheen perusmalliksi, josta saadaan elämän viisauksia, maailmankatsomus ja mahdollisuus oppia olemaan oma itsensä. Nuoret arvostavat kodin kasvatusta ja kodista saatavaa kulttuurista kokemusta. (Oppilaan hyvinvointi ja oppilashuolto 2002, 33.)

2.4 Nuoren toiminnallinen identiteetti

Christiansenin (1999, 547–550) mukaan toimintaan osallistuminen vaikuttaa keskeisesti yksilön identiteetin muodostumiseen. Identiteetti on keskeistä yhtenäisyydelle, merkityksellisyydelle ja hyvinvoinnille ihmisen elämässä. Identiteetti rakentuu vuorovaikutussuhteissa toisiin ihmisiin ja identiteetin rakentumiseen vaikuttavat yksilön tulkinnot vuorovaikutussuhteissa tapahtuvasta toiminnasta. Yksilön näkemykset tavoitteistaan, käytöksestään ja itsestään ovat yhteydessä ihmissuhteisiin. Christiansen esittää neljä keskeistä ajatusta toiminnasta ja identiteetistä: Identiteetti on

muuttuva käsite, joka muotoutuu ihmissuhteidemme avulla ja myös muokkaa niitä. Se on myös läheisesti yhteydessä siihen mitä teemme ja tulkinnoillemme niistä toiminnoista ihmissuhteisamme. Identiteetti nähdään keskeisenä osana yksilön elämäntarinaa, joka tarjoaa merkitystä jokapäiväisille tapahtumille sekä itse elämälle. Identiteetti on myös yhteydessä elämän merkityksellisyyteen, jonka vuoksi se on tärkeä osa edistettäessä hyvinvointia ja tyytyväisyyttä elämään.

Unruh (2004, 291) puolestaan ehdottaa, että toiminnallinen identiteetti on ihmisen fyysisten, affektiivisten (tunteisiin vaikuttavien), kognitiivisten (tiedollisten) ja spirituaalisten (henkisten) puolien ilmaisemista vuorovaikutuksessa institutionaalisten, sosiaalisten, kulttuuristen ja poliittisten ympäristöjen kanssa. Tämä tapahtuu ihmisen koko elämänjanan ajan itsestä huolehtimisen, tuottavuuden ja vapaa-ajan toimintojen avulla.

Kielhofnerin (2008, 106) mukaan toiminnallinen identiteetti on tunne siitä, kuka yksilö on ja miksi hän haluaa tulla toiminnallisena olentona. Se muodostuu yksilön aikaisemman toiminnallisen osallistumisen historiasta. Yksilön tahto, tottumus, kokemus itsestä sekä ympäristö ovat kaikki kytköksissä toiminnalliseen identiteettiin. Toiminnallinen identiteetti sisältää käsityksen omista kyvyistä ja oman toiminnan tehokkuudesta sekä vaikutuksesta; toiminnot, jotka yksilö kokee mielenkiintoisiksi ja tyydyttäväiksi; käsityksen itsestä toiminnallisten roolien ja ihmissuhteiden kautta; toiminnot, joita yksilö pitää velvollisuuksina ja tärkeinä; käsityksen tutuista rutiineista elämässä sekä käsityksen omista ympäristöistä, miten ne tukevat ja mitä odottavat.

Nuoruudessa nuoren arvojen, mielenkiinnonkohteiden ja minä pystyvyyden kehitys on keskeinen ja haastava tehtävä määriteltäessä yksilön toiminnallista identiteettiä. Nuoret kokeilevat useita rooleja, joita tulevat aikuisiässä tarvitsemaan. Tämä auttaa nuoria vahvistamaan identiteettiään ja tunnistamaan mahdollisuuksiaan kyseessä olevia rooleja kohtaan. Nuoren tulee muodostaa oma toiminnallinen identiteettinsä, joka sisältää useiden toiminnallisten valintojen tekemisen kuten uravalinnan ja kumppanin löytämisen. (Kielhofner 2008, 132.)

Varhaisnuoruudessa toiminnallinen identiteetti liittyy enemmän toiminnasta saatavaan mielihyvän tunteeseen. Myöhemmin nuori aistii oman kyvykkyytensä ja pätevyytensä, ja valitsee toimintoja omien arvojensa pohjalta. Nuorten mielenkiinnonkohteet tulevat usein myös identiteetin ilmaisemisen osaksi. Myöhäisnuoruudessa toiminnallinen identiteetti on monialaisempi ja keskittyy toiminnallisiin valintoihin, jotka ovat välttämättömiä aikuisuuteen siirtymisessä. Kun nuoren toiminnallinen identiteetti kehittyy, nuori hyväksyy tietyt sosiaaliset, eettiset, moraaliset ja lainmukaiset

vastuualueet. Näiden kehityksellisten haasteiden saavuttamiseksi nuoren tulee sitoutua toimintoihin eri ympäristöissä. Koska toiminnallinen identiteetti muuttuu jatkuvasti kasvun ja kokemuksen myötä, toiminnallisen valinnan prosessi on jatkuva ja dynaaminen. (Kielhofner 2008, 132.)

Aikaisempien tutkimusten ja teorian pohjalta käsitämme toiminnallisen identiteetin tutkimuksemme läpi elämän muuttuvana prosessina. Toiminnallisen identiteetin ennakkoehtona on toimintaan osallistuminen ja siihen vaikuttaa myös toiminnallinen historia. Toiminnallinen identiteetti sisältää käsityksen omista kyvyistä ja itsestä toimijana, johon vaikuttaa merkittävästi nuoren sosiaalinen ympäristö, niissä tapahtuvat toiminnot sekä nuoren tulkinnat niistä. Nuoruudessa toiminnallisen identiteetin muodostaminen tulee keskeiseksi kehityksen osa-alueeksi ja nuoren on tärkeää muodostaa oma toiminnallinen identiteettinsä. Sosiaalisen ympäristön merkitys nuoren muodostaessa toiminnallista identiteettiä on suuri, mutta nuori voi myös toimia vastoin sosiaalisen ympäristön odotuksia etsiessään omaa tapaansa toimia.

2.5 Aikaisemmat tutkimukset aiheesta

Seuraavassa kuvaamme muutamia tutkimuksia liittyen toiminnan sekä vanhempien ja ystävien merkitykseen nuoruudessa sekä toiminnallisesta identiteetistä. Koimme nämä tutkimukset keskeisiksi oman aiheemme kannalta. Olemme hakeneet tietoa useista eri tietokannoista kuten esimerkiksi OTDBASE, Ebsco, Elsevier ja Googlebooks. Olemme perehtyneet suuressa määrin niin suomenkielisiin kuin kansainvälisiin lähdemateriaaleihin.

Grekin (2008 43–45, 58–59) tutkimukseen osallistuneet nuoret pohtivat itselle merkityksellisiin toimintoihin osallistumisen vaikutusta hyvinvointiin. Nuoret kertoivat voivansa rentoutua toiminnan avulla ja he kuvasivat toimintoihin osallistumista merkittävänä tekijänä hyvinvoinnilleen. Vastauksissa mainittiin, että esimerkiksi liikunnallisissa harrastuksissa tavoitteena ei ole lajissa pärjääminen vaan toiminnasta nauttiminen hyvinvoinnin ylläpitämiseksi. Nuoret korostivat vastauksissaan ikätovereiden tärkeyttä ja ikätoveriryhmän ulkopuolelle jäämisen vaikeutta. Nuoret tarvitsevat tukea itsetuntonsa kehittämisessä yhteisöltään, niin aikuisilta kuin toisilta nuorilta.

Oulun seudulla toteutettu lasten- ja nuorten hyvinvointitutkimuksen mukaan nuorten hyvinvointiin vaikuttivat perhe, koti, elinympäristö, sosiaalinen vuorovaikutus ja harrastukset. Hyvinvointiin tärkeimpinä asioina vaikuttivat kaverit, perhe ja harrastukset. Vanhempien merkitys vuorovaikutussuhteissa on keskeinen vaikka se muuttuu iän myötä. Vielä merkittävämpi on nuoren kaveripiiri, joka on itsenäisty-

misen kannalta keskeisessä roolissa. Tärkein kaveriverkoston kohtaamispaikka on koulussa, sen jälkeen omassa tai kaverin kotona, kaupungilla, harrastuksissa tai internetissä. Kavereiden kanssa tulevat vaikeudet ratkaistaan lasten osalta vanhempien tuella. Myöhemmin iän karttuessa vanhempien osuus vähenee ja tilalle tulevat kaverit. Myös kotona olevat huolet siirtyvät vanhempien ja sisarusten lisäksi kavereille. (Lasten ja nuorten hyvinvointi Oulun seudulla. Esitutkimus 11–17-vuotiaiden kokemasta hyvinvoinnista 2010, 90–92.)

Salmelan (2006, 139–141) tutkimuksessa todetaan ystävien ja vanhempien merkitys sekä pojille että tytöille. Tutkimuksen tulokset osoittavat että tuki niin ystävilta kuin vanhemmiltaakin koetaan pääasiassa positiiviseksi. Nuoret kokivat, että vanhempien tuki väheni siirryttäessä lapsuudesta nuoruuteen mutta sillä on silti suuri merkitys nuorelle. Ystävillä ja vanhemmilla on merkittävä tehtävä nuoren rakentaessa tervettä itseluottamusta, terveitä elämäntapoja ja sosiaalisia vuorovaikutussuhteita.

Vaittisen (2009 30–32) toiminnallisen identiteetin käsiteanalyysissa todettujen ominaispiirteiden perusteella toiminnallinen identiteetti määritellään yksilöllisenä ja dynaamisena, joka kehittyy toimintaan osallistumisen avulla. Tämä tapahtuu vuorovaikutuksessa yksilön sosiaalisen, kulttuurisen ja fyysisen ympäristön kanssa. Toiminnallinen identiteetti sisältää yksilön kokemukset ja käsitykset itsestä toimijana sekä tulevaisuuden vision siitä, millaiseksi yksilö haluaa toimijana kehittyä. Toiminnallisen identiteetin määritelmässä korostuu toimintaan osallistumisen merkitys identiteetin kokemukselle. Sosiaalisessa vuorovaikutuksessa tapahtuva toiminta tukee yksilön kokemusta omasta erityisyydestään ja vahvistaa toiminnallisen identiteetin kokemusta. Yksilöllä on kuitenkin mahdollisuus tehdä sosiaalisen ympäristön odotusten vastaisiakin valintoja, jotka tukevat yksilön toiminnallisen identiteetin kokemusta.

3 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TARKOITUS

Tutkimusaiheen valitsemisen ja teoriaan perehtymisen jälkeen on aika pohtia, mitä itse asiassa aiheeseen liittyen haluaa tietää. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on syytä varautua siihen, että tutkimustehtävä saattaa muuttua, ja usein muuttuukin, tutkimuksen edetessä. Tutkimustehtävillä on tärkeä tehtävänsä pitää tutkimus kasassa ja estää tutkijaa lankeamasta tutkimuksen kannalta epäolennaisille sivupoluille. Laadullisessa tutkimuksessa tehtävänasettelu on yleensä melko joustavaa ja joissakin tilanteissa ei edes ole tarpeellista määritellä pikkutarkkoja tutkimustehtäviä, vaan asettaa tutkimukselleen yleisluontoisempi tutkimustehtävä. Hyvää tutkimustehtävää on vaikea määritellä, mutta muodoltaan se on yksiselitteinen ja selkeä. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006, hakupäivä 17.5.2011.)

Tutkimuksemme **tarkoituksena** on saada tietoa ystävien ja vanhempien merkityksestä nuoren toiminnalliseen identiteettiin ammattiopistossa opiskelevien nuorten kokemana. Tutkimuksen **tehtävänä** on kuvata ammattiopistoikäisten nuorten kokemuksia yhdessä toimimisesta ja vuorovaikutussuhteista ystävien ja vanhempien kanssa, sekä niiden merkitystä nuorten luodessa käsitystä omista kyvyistään ja itsestään toimijana.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Seuraavassa luvussa käsittelemme tutkimuksen metodologisia ja tieteenfilosofia lähtökohtia, tiedonantajien valintaa sekä aineiston keruuta ja analysointia. Tutkimusmetodoligiaan pohjautuen pyrimme perustelemaan valintojamme ja ratkaisujamme sekä niiden soveltuvuutta tutkimukseen.

4.1 Tutkimusmetodologia

Tutkimusmenetelmäksi valittiin **kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus**. Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on ihminen, hänen elämänpiirinsä sekä niihin liittyvät merkitykset. Laadullisessa tutkimuksessa lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen, jolloin tutkittavaa kohdetta pyritään tutkimaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti ja jäsentämään todellisuutta entistä paremmin hallittavaan muotoon. (Kylmä & Juvakka 2007, 16–17; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161.) Laadullinen tutkimus kohdentuu ensisijaisesti tutkittavan ilmiön laatuun, ei sen määrään ja siksi osallistujia on yleensä vähän (Tuomi & Sarajärvi 2009, 85).

Laadullinen tutkimus toteutetaan joustavasti ja suunnitelmia muutetaan olosuhteiden mukaisesti. Tiedonantajien kokemuksia käsitellään ainutlaatuisina ja aineistoa tulkitaan sen mukaisesti. (Hirsjärvi ym. 2009, 164.) Tutkimuksessa tiedonantajina ovat 16–17-vuotiaat ammattiopistossa opiskelevat nuoret, joka rajautui yhteistyöhankkeen ja omien tavoitteidemme mukaan, eli tiedonantajat on valittu tarkoituksenmukaisesti. Tutkimuksen tavoitteena on nuorten kokemusten esiin tuominen. Mielenkiinnon kohteena on siis todellisuus ja tutkittava ilmiö tutkimukseen osallistuvien nuorten näkökulmasta. Huomioimme nuoret kokonaisvaltaisesti ja korostimme sitä, että jokaisen nuoren kokemukset ovat meille tärkeitä.

Tämän tutkimuksen tutkimusote on **induktiivinen** eli aineistolähtöinen, jossa pyritään luomaan tutkimusaineistosta teoreettinen kokonaisuus. Tutkimusote päättyy yksittäisistä havainnoista yleisiin merkityksiin. Tutkimusprosessissa tutkija lähtee liikkeelle empiirisistä havainnoista, tulkitsee tätä havaintomateriaalia ja nostaa siitä analyysin ja vertailevien muistiinpanojensa avulla merkittäviksi katsomiaan teemoja, koodaa ne ja muotoilee sitten ylemmiksi luokittelukategorioiksi. Tämän jälkeen tutkija seuloa esiin tutkittavan asian kannalta merkityksellisiksi nousseet avainkategoriat teoreettisesti täsmentyneen havaintoaineiston avulla ja päättyy lopulta aineiston pohjalta selitysmalleihin ja teoreettiseen pohdiskeluun. (Hirsjärvi ym. 2009, 266.)

Ontologia määrittelee tutkittavan ilmiön luonteen ja todellisuuden, sekä sen erittelyn muodostaa ihmiskäsitys (Hirsjärvi ym. 2009, 130). Toimintaterapian filosofisiin perusteisiin kuuluu nähdä ihminen fyysisenä, psyykkisenä, sosiaalisena ja kulttuurisena kokonaisuutena. Holistisen näkökulman perustana on ajatus, että ihminen tulee nähdä ainutlaatuisena kokonaisuutena hänen omassa ympäristössään. (Kielhofner 1992, 61–62.) Ihmiskäsityksemme on yhtenevä toimintaterapian ihmiskäsityksen kanssa. Tutkimuksessa tämä näkyy siten, että olemme kiinnostuneet nuoresta yksilönä sekä nuoren kokemuksista hänen niille antamien merkitysten avulla. Mielestämme nuoret ovat oman elämänsä parhaita asiantuntijoita.

Tutkimuksen epistemologiset oletukset käsittelevät tietämisen alkuperää ja luonnetta sekä tiedon muodostamista. **Epistemologia** pyrkii ohjaamaan tutkijaa valitsemaan parhaan mahdollisen metodisen lähestymistavan jolla lähestyä tutkimuskohdetta, ja joka tuo kohteesta pätevintä tietoa. (Hirsjärvi ym. 2009, 130.) Epistemologia on ohjannut meitä valitsemaan aineistonkeruumenetelmäksi virtuaalisen teemahaastattelun, koska se mahdollistaa nuorten kokemusten tarkastelun. Hyödyntämällä virtuaalista aineistonkeruuta päästään myös lähelle nuoren maailmaa. Oletuksena meillä on ollut, että kokemuksia tutkittaessa strukturoidun menetelmän käyttäminen ei olisi ollut tarkoituksenmukaista.

4.2 Tiedonantajat

Haastateltavien valinnassa on muistettava, mitä ollaan tutkimassa. Tutkimustehtävästä riippuen on mielekästä valita haastateltavat joko teemaa tai tutkittavaa asiaa koskevan asiantuntemuksen tai kokemuksen perusteella. Tärkeä kriteeri tällöin on, että haastateltavalla on omakohtainen kokemus tutkittavasta asiasta. (Vilkkä 2005, 114.)

Tämä tutkimus on toteutettu yhteistyössä Oulun seudun ammattiopiston kanssa. Olimme yhteydessä ammattiopiston erään yksikön opinto-ohjaajaan ja rehtoriin marraskuussa 2011 ja sovimme yhteistyöstä yksikön kanssa. Kriteerinä tutkimukseen osallistuvilla henkilöillä oli 16–17-vuoden ikä, opiskelu ammattiopistossa, halu kertoa kokemuksistaan sekä Windows Live Messenger -ohjelman käyttötaito. Veimme nuorille jaettavat saatekirjeet yksikköön, ja opinto-ohjaaja jakoi kirjeet 16–17-vuotiaille nuorille. Tutkimukseen osallistumisesta kiinnostuneet nuoret antoivat kirjeen yhteystietoineen luokanvalvojallensa, joka välitti ne asiakassihteerille ja hän edelleen meille.

Tutkimukseen halukkaiksi tiedonantajiksi ilmoittautui seitsemän tyttöä, joista valitsimme arpomalla neljä osallistujaa ja kaksi nuorta varalle. Tiedonantajina tutkimuksessa oli neljä 16–17-vuotiasta tyttöä, jotka opiskelevat Oulun seudun ammattiopistossa. Tiedonantajista kolme asui kotona ja yksi oli muuttanut omaan asuntoon. Tiedonantajiksi valittiin varalle myös kaksi nuorta, mikäli joku neljästä tiedonantajasta sairastuu tai koemme, että neljältä tiedonantajalta saatava aineisto jää liian niukaksi. Tutkimustehtävän kannalta tutkimukseen osallistuvien sukupuolella ei ollut merkitystä, koska tarkoituksena ei ollut verrata sukupuolten välisiä eroja. Toki poikien läsnäolo tutkimuksessa olisi tuonut heidän näkökulmaansa tutkittavaan aiheeseen.

Tiedonantajiksi valituille lähetettiin sähköposti ja tekstiviesti valituksi tulemisesta. Toimitimme tutkimukseen tiedonantajiksi valituille nuorille lisätietoa tutkimuksesta sekä suostumuslomakkeen tutkimukseen osallistumisesta allekirjoitettavaksi. Myös nuorten vanhemmille lähetettiin lupanomuslomake postitse. Olimme yhteydessä tutkimukseen valittujen nuorten ryhmänohjaajiin, jotka yhdessä nuoren kanssa valitsivat sopivan ajan sekä paikan haastattelun toteuttamiselle.

4.3 Aineiston keruu

Laadullisen tutkimuksen yleisimmät aineistonkeruumenetelmät ovat haastattelu, kysely, havainnointi ja erilaisiin dokumentteihin perustuva tieto. Niitä voidaan käyttää joko vaihtoehtoisesti, rinnan tai eri tavoin yhdisteltynä tutkimusresurssien ja tutkimustehtävän mukaan. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 71.) Laadullisen tutkimuksen aineiston hankinnassa suositaan metodeja, joissa tutkittavien näkökulmat ja ääni pääsevät esille. Laadullinen tutkimus tuo esille tutkittavien havainnot tilanteista ja antaa mahdollisuuden heidän menneisyytensä ja kehitykseensä liittyvien tekijöiden huomiointiin. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 27, 47.)

Ennen aineiston keruun aloittamista huolehdimme, että kaikkien tiedonantajien sekä huoltajien suostumus haastatteluun osallistumiselle olivat palautettu meille. Pohdittuamme eri vaihtoehtoja valitsimme tiedonkeruumenetelmäksi virtuaalisen yksilöteemahaastattelun Windows Live Messenger -ohjelmaa hyödyntäen. Menetelmää ei ole aiemmin käytetty haastatteluissa, mutta me koimme sen nuorten kohdalla sopivimmaksi. Menetelmän valinnassa meitä ohjasi myös hankkeen kiinnostus virtuaaliseen maailmaan internetissä. Ohjelman avulla koemme pääsevämme lähelle nuorten maailmaa, johon Internetin viestintävälineet ja virtuaalinen kanssakäyminen kuuluvat nykyisin lähes poikkeuksetta (ks. Lasten ja nuorten puhelimen ja netin vuosiraportti 2010, 12).

Windows Live Messenger oli meille entuudestaan tuttu sovellus, joka tuki valintaamme. Halusimme myös kokeilla täysin uutta tiedonkeruumenetelmää perinteisten menetelmien sijaan, sillä halusimme oppia virtuaalisten haastattelumenetelmien käyttöä, koska uskomme niiden olevan tulevaisuudessa keskeisessä asemassa tutkimuksia tehdessä. Tutkimuksemme avulla tuomme Windows Live Messengerin tiedonkeruumenetelmänä myös muiden tutkijoiden tietoisuuteen.

Virtuaalisesti toteutettava teemahaastattelu on mielestämme asiakaslähtöinen ja hyvä lähestymistapa, sillä suomalaisnuoret ovat aktiivisia Internetin käyttäjiä ja kanssakäyminen virtuaalimaailmassa on heille tuttua ja luontevaa (Tiittula, Rastas & Ruusuvuori 2005, 267; Nuorten netinkäyttö on yhteisöllistä 2009, hakupäivä 14.7.2011). Tämän koimme madaltavan nuoren kynnystä osallistua haastatteluun. Virtuaalihaastattelun luoman välimatkan ja anonyymisyyden vuoksi haastateltavien voi olla helpompi käsitellä arkaluonteisia asioita, olla kriittisiä ja esittää jyrkästi vastakkaisia mielipiteitä. Virtuaalisesti toteutetuissa haastatteluissa kieli on myös harkitumpaa, selvempää, suurempaa ja organisoidumpaa kuin suullisissa haastatteluissa. (Tiittula ym. 2005, 267–268.)

Teemahaastattelu korostaa ihmisten tulkintoja asioista sekä heidän asioilleen antamia merkityksiä. Teemahaastattelussa edetään yksityiskohtaisten kysymysten sijaan tiettyjen keskeisten etukäteen valittujen teemojen ja niihin liittyvien tarkentavien kysymysten varassa (Tuomi & Sarajärvi 2009, 75). Teemahaastattelu ottaa huomioon sen, että ihmisten tulkinnat asioista ja heidän asioidensa antamat merkitykset ovat keskeisiä, samoin kuin sen, että merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 48). Tutkimuksen teemat muodostuivat teoreettisen viitekehityksen pohjalta, joita tutkimustehtävä ja tarkoitus rajaavat.

Teemahaastattelurungon (LIITE 1) sekä Windows Live Messengerin soveltuvuus ja käytettävyys esitettiin haastatteleamalla yhtä tutkimuksen ulkopuolista 17-vuotiasta nuorta. Esihaastattelun perusteella teimme tarvittavat muutokset haastattelurunkoon. Alkuperäisenä tarkoituksenamme oli käyttää hymiöitä (☺=hyvä, iloinen ja ☹=huono, surullinen), joilla nuori olisi voinut ilmaista tunteilijansa haastattelun aikana. Esihaastattelun perusteella jätimme hymiöt kokonaan pois haastattelusta, sillä huomasimme, että tallennetuissa keskusteluissa hymiöt eivät näkyneet.

Tämän tutkimuksen aineisto kerättiin joulukuun 2011 aikana. Tiedonantajille luotiin omat anonyymit käyttäjätunnukset Windows Live Messenger -ohjelmaan, joiden avulla he pääsivät kirjautumaan ohjelmaan ja osallistumaan haastatteluun. Käyttäjätunnus ja salasana lähetettiin tiedon-

antajalle tekstiviestitse päivää ennen sovittua haastattelu-aikaa, ja samalla muistutettiin haastattelun ajankohdasta. Ennen varsinaisen haastattelun aloittamista varmistettiin, että nuori on tietoinen siitä, mistä on kysymys. Nuorta muistutettiin tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuudesta, mahdollisuudesta keskeyttää tutkimus, vaitiolovelvollisuudesta sekä siitä, että tutkimukseen osallistuvan henkilöllisyys ei tule missään tutkimuksen vaiheessa ilmi. Nuorille kerrottiin, että tutkimusaineisto tuhotaan heti tutkimuksen valmistuttua ja valmis työ lähetetään heille.

Yhden haastattelun kesto oli noin 1,5 tuntia. Tiedonantajat osallistuivat haastatteluun koulunsa tietokoneelta rauhallisessa paikassa ja me omalta kotitietokoneeltamme. Haastattelun onnistumisen ja luotettavuuden kannalta koimme tärkeäksi molempien läsnäolon jokaisessa haastattelussa. Haastattelimme nuoria vuorotellen, jotta molemmat saivat kokemuksen haastattelijana olosta. Windows Live Messengerin käyttö haastattelumenetelmänä mahdollisti sen, että pystyimme yhdessä osallistumaan kysymysten pohtimiseen ja aseteluun haastattelun aikana, ilman että se häiritsi haastattelun etenemistä. Haastattelut etenivät ennalta laadittujen teemojen pohjalta, jotka helpottivat haastattelun rajaamista mutta antoivat samalla mahdollisuuden asetella kysymykset kunkin haastateltavan kohdalla tilanteeseen sopivaksi. Kaikki haastattelut toteutuivat sovittuina ajankohtina ja tietotekniset laitteet ja sovellukset toimivat jokaisella kerralla hyvin.

Haastatteluista saatua materiaalia kertyi yhteensä 42 A4 kokoista sivua, fonttikoolla 12 ja rivivälillä 1,5. Haastatteluista tallentui automaattisesti varmuuskopio tietokoneelle, jonka lisäksi kopioimme jokaisen haastattelun erilliseen asiakirjaan. Haasteellisinta haastatteluissa oli ajankäyttö, sillä virtuaalihaastattelu vei enemmän aikaa kuin mitä olimme osanneet odottaa. Alkuperäisen suunnitelman mukaan tarkoituksemme oli kerätä palaute varsinaisen haastattelun lopuksi Windows Live Messengerin avulla. Tiukan aikataulun vuoksi pyysimme palautteen haastattelusta erillisenä sähköpostina. Koimme sähköpostitse kerätyn palautteen hyväksi ratkaisuksi, sillä näin nuorille jäi enemmän aikaa pohtia palautetta ja vastata siihen rauhassa.

4.4 Aineiston analyysi

Aineistoa analysoidessamme käytimme aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Tämän avulla pyrimme luomaan tutkimusaineistosta teoreettisen kokonaisuuden, jossa analyysiyksiköt valitaan aineistosta tutkimuksen tarkoituksen ja tehtävän mukaan. Tutkimuksessamme analyysiyksikkönä oli lausekokonaisuus. Sisällönanalyysimenetelmällä pyrimme saamaan kuvauksen tutkittavasta

ilmiöstä tiivistetyssä ja selkeässä muodossa kadottamatta sen sisältämää informaatiota. (ks. Tuomi & Sarajärvi 2009, 106–108.)

Aineiston pelkistämässä analysoitava informaatio pelkistetään siten, että aineistosta karsitaan kaikki epäolennainen pois tiivistäen tai pilkkoen se osiin. Pelkistämistä ohjaa tutkimustehtävä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 109.) Ennen varsinaista analysointia tietokoneelle tallennetut Windows Live Messengerissä käydyt haastattelut tulostettiin paperiversioiksi, eli kirjallista tekstiä ei litteroitu enää uudelleen. Saatu aineisto luettiin huolellisesti läpi useaan kertaan sisällön kokonaiskuvan saamiseksi. Haastatteluista poimittiin kaikki ilmaisut, jotka vastasivat tutkimustehtävään. Ilmaisut pelkistettiin sellaiseen muotoon, jossa niistä oli riisuttu pois aineiston kannalta epäolennaiset asiat ja ylimääräiset täytesanat.

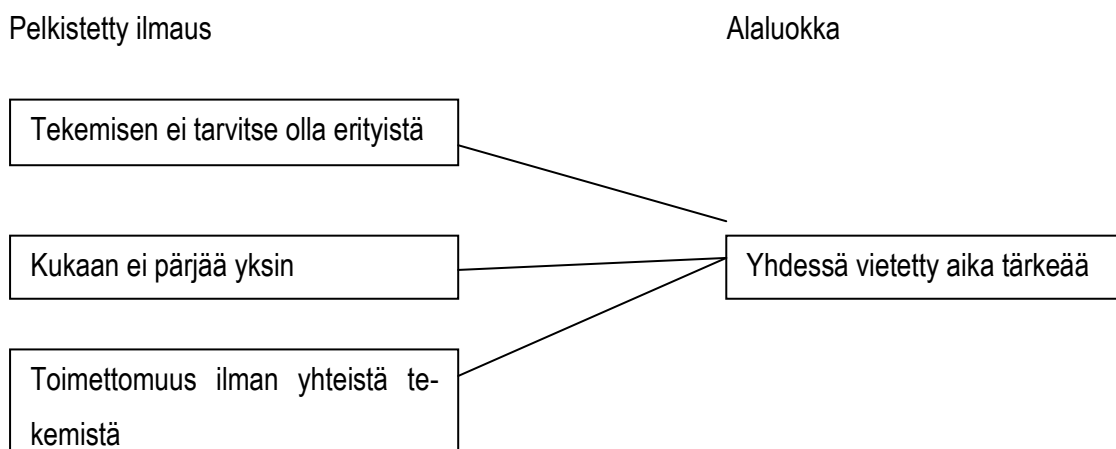
Alkuperäisilmaus:

”Ei ole mielessä mtn erityistä, mitä haluaisin tehdä niiden kanssa. Jutella ja jotai vaa...hengata.”

Pelkistetty ilmaus:

Tekemisen ei tarvitse olla erityistä.

Pelkistämisen jälkeen aineisto klusteroitiin eli ryhmiteltiin (KUVIO 1). Samaa asiaa tarkoittavat käsitteet ryhmiteltiin ja yhdistettiin luokiksi, sekä nimettiin luokkien sisältöä kuvaavilla käsitteillä. Ryhmittelyllä luotiin pohja tutkimuksen perusrakenteelle sekä alustavia kuvauksia tutkittavasta ilmiöstä. (ks. Tuomi & Sarajärvi 2009, 110.)

KUVIO 1. Esimerkki aineiston klusteroinnista

Klusteroinnin jälkeen aineisto abstrahoitii (LIITE 2), jossa erotettiin tutkimuksen kannalta olennainen tieto. Abstrahointia eli käsitteellistämistä jatkoimme yhdistelemällä luokituksia niin kauan kuin se on aineiston näkökulmasta mahdollista. Käsitteiden yhdistämisellä saimme vastauksia tutkimustehtäväämmä. Abstrahoinnin aikana muodostamme yleiskäsitteiden avulla kuvauksen ilmiöstä. (ks. Tuomi & Sarajärvi 2009, 111–112, 114.)

5 TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimusaineistossa nuoret kuvasivat kokemuksiaan ystävien ja vanhempien kanssa yhdessä toimimisesta ja vuorovaikutuksesta sekä niiden merkityksestä heille. Tulokset on käsitelty teemojen (LIITE 1) mukaisesti, joiden mukaan otsikoimme tulosten tarkastelun. Aineiston pääluokat on tuotu esiin **lihavoinnilla ja alleviivauksella**. Tulosten tarkastelussa aineistoista muodostuneissa yläluokissa on käytetty **lihavontia**. Tulosten raportoinnissa on myös käytetty suoria lainauksia, jotka on erotettu tekstistä *kursivoinnilla* ja sisennyksellä. Asiayhteyttä selventävän sanan lisäämiseen on käytetty (sulkeita). Tutkimustulosten taustalla olevaa analyysia on pyritty selkeyttämään kuvioiden avulla (LIITE 2).

5.1 Ystävien kanssa yhdessä toimimisen merkityksellisyys

Nuoret kuvasivat vastauksissaan **ystävien kanssa yhdessä toimimista**, joista muodostui ensimmäinen pääluokka. Pääluokka jakautui kolmeen yläluokkaan, joita ovat **ystävien kanssa yhdessä tehdyt toiminnot, toimintaympäristöt** sekä **yhdessä toimimiseen vaikuttavat tekijät**. Tutkimustulosten mukaan nuoret viettävät aikaa ystävien kanssa erilaisten toimintojen parissa. Näitä **toimintoja** ovat harrastukset, yhdessä oleskelu ja koulutehtävien teko yhdessä. Nuoret kuvasivat vastauksissaan erilaisia **toimintaympäristöjä**, joissa he viettävät aikaa ystäviensä kanssa. Ympäristöjä ovat koulu, koti, ystävän koti, kaupunki ja linja-auto.

Vapaa-ajalla näen kavereita harrastuksissa --, hengailimme kaupungilla jos ei muutaakaan tekemistä keksitä ja parin kaverin kanssa valokuvataan paljon

Tai sitten joskus piirtelemme tai vain istumme.

No kouluhommat on yksi asia, jotka me joskus teemme yhdessä ja pähkäilemme asioita.

Meillä kotona tai sen kaverin kotona. Omassa huoneessa. Koulussa tietenkin, mitä ollaan yhdessä ja bussimatkat.

Nuorten vastauksissa käsiteltiin **yhdessä toimimiseen vaikuttavia tekijöitä**, joihin kuului yhdessä tekemisen tiheys ja sen riittävyys. Halu viettää aikaa ystävien kanssa vaihteli. Osa nuorista

näki ystäviään päivittäin kun taas toiset kuvasivat haluaan olla välillä yksin. Osa nuorista koki ystävien kanssa vietetyn ajan riittäväksi, kun taas osa kuvasi kiireen ja eri paikkakunnilla asumisen vaikuttaneen yhdessä vietettyyn aikaan.

Näen kavereita joka päivä.

Se vähän riippuu päivästä haluanko olla kavereitten kanssa.

Nyt on kyllä ihan hyvä tilanne, kun minä kuitenkin olen semmonen tyyppiltään, että haluan aina silloin tällöin olla yksinkin.

Pitempiä taukoja että tavataan kun olemme eri paikkakunnilta.

Ei ole paljoa enempää aikaa viettää aikaa kavereitten kanssa. --. Mutta kiireistä on...

Nuoret kuvasivat vastauksissaan **ystävien kanssa yhdessä toimimista ja sen merkityksellisyyttä**, josta muodostui toinen pääluokka. Pääluokka jakautui kolmeen yläluokkaan, joita ovat **yhdessä ystävien kanssa tehtyjen toimintojen merkityksellisyys, ystävien merkitys toimintojen valinnassa sekä toiminta vuorovaikutuksen edistäjänä.**

Aineistossa **yhdessä ystävien kanssa tehtyjen toimintojen merkityksellisyyteen** liitettiin yhdessä toimimisen tärkeys, arjesta poikkeavien toimintojen tärkeys ja yhteisistä toiminnoista saatujen muistojen tärkeys. Nuoret kertoivat, että ystävien kanssa vietetty aika on heille tärkeää ja ettei tekemisen tarvitse olla erityistä vaan normaalia vapaa-ajan viettoa. Osa nuorista kuvasi, että yksin on ikävämpää tehdä asioita kun taas osa kertoi viihtyvänsä paremmin yksin.

Tottakai se tärkeää on saada viettää aikaa itselle rakkaiden ihmisten kanssa. Tuskin täällä kukaan yksin pärjää.

No siis... Pelkkä tuo normaali vapaa aika, että voi olla heidän kanssaan.

Ilman niitä yhdessä tehtyjä asioita, en tekis ite varmaan mitään.

Olen itse sellainen persoona että viihdyn paremmin yksin kotona ja pidän yhteyttä muulla tavalla ja ystäväilleni tämä on ok.

Arjesta poikkeavien toimintojen tärkeys tuli ilmi nuorten vastauksissa. Nuoret kuvasivat mukavina ja mieleenpainuvina kokemuksina yhteisiä tapahtumia ystävien kanssa.

*No tässä lähin mieleenpainuvien kokemus on se, kun käytiin kesällä pyöräretkellä--.
Se oli semmonen päivän reissu, ja oli tosi kivaa! Ei ollut mitään kiirettä, saatiin polkea ommaa tahtia, ja ystävät mukana. Mikä sen mukavampaa. Ja aurinko paistoi lämpimästi...*

Vietimme kahden ystäväni kanssa viime joulun alla pikkujoulut toisen ystäväni luona. Harvemmin tulee vietettyä koko päivä ja yö ystävien kanssa ja pidettyä kunnolla hauskaa.

Yhteisistä toiminnoista saatujen muistojen tärkeys tuli ilmi nuorten vastauksissa. Nuoret kuvasivat yhteiset muistot ystävien kanssa mukavina sekä voimavarana kun menee huonommin. Nuoret kertoivat, että yhdessä toimimisesta ystävien kanssa on niin hyviä kuin huonojakin muistoja.

Niistä (yksin tehdyistä toiminnoista) ei tule samallailla niin mukavia kokemuksia. Ja sitten kun on mukavia tyypejä, niin niitten kanssa mielellään viettää aikaa.

No ne on semmoisia lapsuudessa tehtyjä mukavia leikkejä, ja myös näin aikuisiälle tehtyjä asioita. Varsinkin noita lapsuuden leikkejä me nyt naureskellaan ihan hirveesti muutaman ystäväni kanssa.

No on se (yhdessä toimiminen) tärkeää. Saa yhteisiä muistoja ja on sitten muistoja, mitä muistella kun menee huonommin.

Vietän niin paljon aikaa heidän kanssa että niitä hyviä ja huonojakin muistoja on niin paljon.

Nuorten vastauksissa tuli esille **ystävien merkitys toimintojen valinnassa**, johon liittyi mielenkiinnonkohteiden yhteensovittaminen. Osa nuorista oli huomannut kiinnostuvansa uusista asioista

ystävien myötä kun taas osa koki, että ystävillä ei ollut vaikutusta omiin mielenkiinnonkohteisiin. Osa meni mielellään mukaan ystävien mielenkiinnonkohteisiin kun taas osa koki, että omat mielenkiinnonkohteet jäivät taka-alalle ja keskityttiin pelkästään ystävän toiveisiin. Tämä aiheutti sen, että omia mielenkiinnonkohteita toteutettiin mieluummin yksin. Yksi nuorista määritteli itseänsä sen mukaan mitä toimintoja yhdessä ystävän kanssa tehtiin.

Oon kiinnostunut uusista asioista (ystävien myötä). On helppo aloittaa esim kaverinkin kanssa joku harrastus kun tuntee jonkun ennestään siellä sitten.

No en minä koe, että ne (ystävät) vaikuttaa. Jossain ihan pienissä asioissa, mikä ei ole niin tärkeää.

Muutammat asiat meillä on yhteistä, ja on meillä eri asioita, joista me ei olla niin kiinnostuneita tekemään yhdessä. Mutta jos ystävä pyytää tekemään yhdessä, niin totta kai minä meen kaveriksi.

Jos haluaisin ruveta tekemään jtn, mutta kaveri ei olleenkaa tykkää tehdä sitä juttua millonkaan, ikinä, niin se saa miettimään, pitäiskö vaihtaa mun "mielipuuha" sellaiseen puuhaan, mistä kaveriki tykkää. Ja sitte monesti se mun mielipuuha saattaa vähä jäädä taka-alalle. No eihän se aina kivalta tunnu, mutta pakko kestää. Yleensä sitten yksin luen kirjaa, katson elokuvia, kirjoittelen, piirrän... Jätän mulle kivoja asioita yksin tekemiseen eli teen niitä silloin kun olen yksin enkä kenenkään kaverin kanssa.

No me ollaan käsityö ihmisiä ja me kudotaan kaikkea.

Nuoret toivat vastauksissaan ilmi, että **toiminta oli vuorovaikutusta edistävä tekijä**. Osa nuorista koki, että toiminta helpottaa vuorovaikutusta ystävien kanssa. He kuvasivat, että keskustelu on helpompaa toiminnan aikana, koska silloin ei tarvitse olla katsekontaktissa toiseen ja pääsee tuulettamaan ajatuksia.

(Keskustelemme) ehkä kuunnellessa musiikkia vaikka.

Jos ollaan kämpillä niin silloin me yleensä kudotaan, ja jos ollaan muualla, nii yleensä se (keskustelu) tapahtuu jonkin (toiminnan) lomassa.

Lenkkeily ja samalla juttutuokiot kaverin kanssa on tärkeää. Koska siinä pää pääsee jäähtymää ulkona. Liikunta virkistää mieltä ja iloinen seura saa oman mielen virkeämmäksi. Tulee parempi olo.

Sillon, kun tekee samalla jtn, niin on helpompi jutella asioista toisen kanssa. Varmaan siksi, että mua ahistaa, kun mua tuijotetaan. Tekemisen ohessa katotaan jtn muuta kuin puhujaa.

5.2 Vuorovaikutuksen merkityksellisyys ystävien kanssa

Nuoret kuvaavat vastauksissaan **yhteistä vuorovaikutusta ystävien kanssa**, josta muodostui kolmas pääluokka. Pääluokka jakautui kolmeen yläluokkaan, johon kuuluvat **keskustelun aiheet, yhteydenpidon välineet sekä vuorovaikutukseen vaikuttavat tekijät**. Nuoret kertoivat vastauksissaan keskustelevansa kaikenlaisista aiheista ystäviensä kanssa. **Keskustelunaiheina** olivat koulu, harrastukset, tapaamiset, ajankohtaiset sekä tärkeät asiat. **Ystäviin pidettiin yhteyttä** kasvokkain tapaamisen lisäksi soittamalla, tekstiviesteillä, sekä internetin sosiaalisen median avulla.

Puhumme oikeastaan ihan kaikesta. Mitä meille on tapahtunut, mitä ollaan tehty... Iloiset ja surulliset asiat... Kaikesta.

Keskustellaan esim. koulusta ja mitä toinen tekee huomenna että nähdäänkö vai mitä, ja harrastuksista.

No toisilleen tärkeistä asioista, kuten omista harrastuksistaan. Ja vaihdamme kulumisia ja kouluasioista, ja kaikki mikä on ajan kohtaista. Muotiasioita yms...

Netin kautta ja tekstareilla tulee tietenkin lähes päivittäin yhteyttä pidettyä. Pidämme yhteyttä Facebookin kautta.

No soitellaan tässä aina kun tulee jotakin kivaa.

Vuorovaikutukseen vaikuttaviksi tekijöiksi nuoret kuvasivat oman rauhan, kahdestaan keskustelun, puhelimesta, internetissä keskustelun, henkilökohtaisista asioista keskustelun ja luottamuksen. Nuorten vastauksista kävi ilmi, että osa nuorista koki omista henkilökohtaisista asioista puhuminen ystäville vaikeaksi kun taas osa pystyi puhumaan heille kaikesta. Luottamus koettiin tärkeänä tekijänä nuoren ja ystävien välisessä vuorovaikutuksessa.

Oikeastaan missä vain missä meillä on oma rauha. Koulussa on helppo puhua niin ettei muut kuule mitään mutta taas kotona puhelimen välityksellä puhuminen on hankalampaa kun utelias äiti pörrää vieressä. Netin kautta on myös helppoa.

Luotan ystäviini täysin ja pystyn puhumaan heille helposti mistä tahansa. Tiedän että he pysyvät tukenani sattui mitä hyvänsä.

Joo on minun jossain tietyistä asioista (helppo puhua ystäville). Minä olen todella huono puhumaan omista syvällisimmistä tunteistaan ja itsestä muille, omille siskoilleenki, niin niistä minä en puhu monestikkaan ystävilleen, ja ne kyllä tietää ja on hyväksyy, että meikä ei oo mikään hölösuu tunteissaan. Riippuu ystävästäkin mitä kerroon. No en ole ainakaan vielä löytänyt sellaista ystävää, koska minä olen sellainen ihminen, että meikä ei luottaa ihan helposti ihmisiin. Se pitää jotenkin ansaita.

Haluaisin (puhua henkilökohtaisista asioista). Pitäis vaan ylittää kynnykseni niin olis vastaisuudessaakin helpompaa avautua ja jutella. (Ystävien tulisi) osoittaa luotettavuutensa ja avautua itsekin minulle.

Nuoret kuvasivat vastauksissaan **ystävien kanssa yhteisen vuorovaikutuksen merkityksellisyyttä**, josta muodostui neljäs pääluokka. Pääluokka jakautui kahteen osaan, joita ovat **tuen merkityksellisyys** ja **välittämisen merkityksellisyys**. Nuoret kuvasivat vastauksissaan ystävien **tukea**, johon liittyi tuki päätöksissä, apu ongelmissa, positiivinen palaute ja läsnäolo. Osa nuorista kuvasi saamansa tuen riittäväksi, kun taas osa koki, että ystävät eivät aina ota häntä tosissaan.

He kehottavat miettimään ratkaisun tekemistä - ei tehdä hätiköityä päätöstä. Sitten tukevat minua, päätöksen tekemisessä ja kun olen päättänyt sen.

Jos on kiinnostunut niin ehkä kysyy lisää tai auttaa asiassa jos on jokin esimerkiksi jos olisi joku ongelma vaikka.

(Ystävien tuki) on tärkeää, jotta jaksan eteenpäin.

Sanon: "Olen ihan puhki, ihan kulunu loppuun." Toinen (ystävä): "No eiköhän se siitä." Toinen ei ota välttämättä ihan tosissaan sanojani. Esim. (Ystävä voisi) kysyä miksi, miltä tuntuu, ja jtn tän tyylistä. Ja vaikka haluaa.

Nuoret kuvasivat myös ystäviltään saamaa positiivisen palautteen sekä läsnäolon tärkeyttä. Näin ei tarvitse jäädä yksin asioiden kanssa vaan on joku, jonka kanssa ne jakaa.

Kertomalla, vaikka että teitpä sinä hyvää työtä tuossa ja tuossa. Joskus sitä ei tarte kertoa mitenkään ja silti tietää että ystävät hyväksyy.

Se että toinen on elämässä läsnä, vaikka harvoin sitten näkisikin.

Sitä että aina on olkapää johon nojata. Ei tarvitse jäädä yksin minkään asian kanssa.

Nuoret kokivat ystävien **välittämisen** merkityksellisenä, johon liittyi välittämisen ja kiinnostuksen osoitus. Nuoret kokivat, että ystävien kyseleminen nuorta koskevista asioista viestii heidän kiinnostuksestaan.

Jo se että he haluavat tietää enemmän kertoo heidän olevan kiinnostuneita.

Kyselemällä esim, minusta se kertoo että he ovat kiinnostuneita mitä teen tai valitsen.

Ja heistä myös näkyy hyvin selvästi että he välittävät minusta aidosti. Senkin vuoksi koen heidän kuuntelevan.

On kai se tärkeää että ne (ystävät) välittää.

5.3 Vanhempien kanssa yhdessä toimimisen merkityksellisyys

Nuoret kuvasivat vastauksissaan **vanhempien kanssa yhdessä toimimista**, josta muodostui viides pääluokka. Pääluokka jakautui kolmeen yläluokkaan, joita ovat **vanhempien kanssa yhdessä tehdyt toiminnot, toimintaympäristöt sekä yhdessä toimimiseen vaikuttavat tekijät**. Nuoret kertoivat osallistuvansa **vanhempiensa kanssa yhdessä erilaisiin toimintoihin**. Näitä olivat koulutehtävien teko, raha-asioiden hoito, television katselu, ruuanlaitto, elokuvissa käynti, yhteiset kauppareissut, pelaaminen, yhteinen päivällinen ja yhdessä oleskelu. Nuoret kuvasivat erilaisia **toimintaympäristöjä**, joissa toiminta tapahtuu. Näitä ovat koti, ruokakauppa, vaatekauppa ja elokuvateatteri.

(Vanhemmat auttavat) Koulutehtävissä esimerkiksi ja raha-asioissa, joskus.

Katsomme (äidin kanssa) yhdessä televisiota ja laitamme ruokaa. Tuo on lähinnä yleisintä mitä teemme. Käymme myös aika usein elokuvissa yhdessä.

Noo yleensä jos käydään (äidin kanssa) ruokakaupassa niin autan pakkaamaan ostoksia. Joskus käydään vaatekaupoissa yhdessä jos tarvii jotain.

Pelaan. Syön päivällisen yhdessä heidän kanssaan. Olen vaan samassa huoneessa yhdessä.

Nuoret kuvasivat myös **yhdessä toimimiseen vaikuttavia tekijöitä**, joissa he pohtivat yhdessä vanhempien kanssa vietetyn ajan riittävyttä ja sitä mahdollistavia ja rajoittavia tekijöitä. Vastaajat toivat ilmi viettävänsä enemmän aikaa äidin kuin isän kanssa. Osa vastaajista ei ollut isän kanssa lainkaan tekemisissä tai välit molempiin vanhempiin olivat huonot.

Välillä vois olla enemmänki heidän kanssaan sillä en paljon ole kotona. (Siihen vaikuttaa) varmaan se ku oon kavereitten kanssa melkeen koko ajan jossain.

Meillä on vanhempien kanssa aika huonot välit, koska isä on koko ajan töissä, eikä se ole koskaan kotona, ja äiti on aina sitten kotona hoitamassa lapsia. Ei äiti kerkiä hirveesti tehdä meidän kanssa mitään.

Kotona me ollaan yleensä. Ja varmasti sekin nytten vaikuttaa että ollaan erillä paikakakunnalla nii ei tehä mittään.

Isäni kanssa en ole tekemisissä mutta äidin kanssa tulee vietettyä aikaa päivittäin. Aina kun olemme kotona teemme jotain yhdessä tai vähintäänkin juttelemme. Vietän oikeastaan enemmän aikaa äitini kanssa kuin muiden. Enkä valita, äitini on kiva.

Nuoret kuvasivat vastauksissaan **vanhempien kanssa yhdessä toimimisen merkityksellisyyttä**, josta muodostui kuudes pääluokka. Pääluokka jakaantui kolmeen yläluokkaan, joita ovat **yhdessä tehtyjen toimintojen merkityksellisyys, vanhempien merkitys toimintojen valinnassa ja toiminta vuorovaikutuksen edistäjänä. Yhdessä tehtyjen toimintojen merkityksellisyyteen** liittyivät yhdessä vietetyn ajan, arjesta poikkeavien tapahtumien ja toiminnoista saatujen muistojen tärkeys. Nuoret kuvasivat toimimisen vanhempiensa kanssa tärkeäksi sekä korostivat vastauksissaan äidin kanssa vietetyn ajan tärkeyttä. Nuoret toivat myös esiin halun yhdessä toimimiselle mutta näkemyserojen koettiin estävän yhdessä toimimista. Eräs nuorista koki, että ei halunnut viettää aikaa isänsä kanssa.

Tärkeintä on että voimme ylipäänsä viettää aikaa yhdessä/olla yhteyksissä.

Hänen (äidin) kanssaan on hyvä viettää aikaa koska hän on minulle todella tärkeä.

Ettei äitin tarvi yksin ja on mukava joskus auttaa äitiä.

Joo kyllä minä haluaisin (tehdä asioita yhdessä vanhempien kanssa), mutta en kuitenkaan halua, koska meillä on niin isot näkemyserot, että ei siitä tule mitään.

Isäni kanssa en ole tekemisissä. En halua viettää aikaa isäni kanssa.

Arjesta poikkeavien tapahtumien tärkeys tuli esille nuorten vastauksissa. Nuoret kuvasivat tapah-tumia mieleenpainuvina ja mukavina. Vastauksissa korostui tilanteiden ainutlaatuisuus ja erityis-syys sekä perheen perinteet ja tavat. Näitä yhdessä tehtyjä toimintoja oli nuorten mukaan muka-va muistella jälkeinpäin.

Yleensä hiihtolomalla ollaan vuokrattu mökki jostain laskettelu paikasta niin ne reissut on ainakin (mieleenpainuvia) ja joulu. Jouluna ollaan yleensä kotona perheen kanssa. En tiijä siitä on tullu vaa tapa että aina hiihtolomalla mennään mökille ja se on sitten jäänyt mieleen. Minusta on ainakin ollut mukava mennä mökille. Siellä pääsee laskettelemaan, tykkään siitä paljon. Ja mökillä on vaan rentoa ku voi vaan olla.

No se oli kyllä kiva reissu äitin kanssa, kun kävimme -- vaeltamassa. No oltiin luonnossa ja kauniit maisemat, päästin jutteleen äitin kanssa jostain asioista, ja muutenkin rentouttava reissu.

Varmaan kun ollaan yhdessä äidin kanssa käyty reissussa. Kävimme vasta -- sukujuhlissa ja reissun aikana vietimme koko päivän kahdestaan shoppailemassa.

Vastauksissaan nuoret toivat esille **vanhempien merkitystä toimintojen valinnassa**, johon liittyi vanhempien vaikutus nuoren mielenkiinnonkohteisiin. Samankaltaisuus vanhempien kanssa sekä yhteiset tottumukset vaikuttivat osaltaan siihen, millaisiin toimintoihin nuori osallistuu. Osa vastaajista ei kokenut vanhemmilla olleen vaikutusta omiin mielenkiinnonkohteisiin.

Se mistä vanhemmat tykkää, niin sitä joutuu "katselemaan joka päivä". Sitten siihe itsekin tottuu ja saattaa alkaa pitää samasta asiasta.

Olemme äitini kanssa hyvin samanlaisia niin ulkonäöltämme kuin luonteiltamme ja monet sanovat ettei epäilystäkään kenen tyttö olen. En tiedä johtuuko luonteenpiirteeni sitten geeneistä vai siitä että olen asunut koko ikäni äitini kanssa. Äidilläni on siis vaikutusta myöskin siihen mistä pidän/mitä tykkään tehdä.

Ei minusta (vanhemmilla) ole vaikutusta ollu.

Nuoret kuvasivat vastauksissaan **toimintaa vuorovaikutuksen edistäjänä**, johon liittyi vuorovaikutuksen helpottuminen toiminnan myötä. Usein vanhempien kanssa käyty keskustelu tapahtui toiminnan aikana. Tämä koettiin luonnolliseksi tavaksi keskustella ja osa koki toiminnan helpottavan vuorovaikutusta vanhempien kanssa.

Yleensä. Tai oikeastaan aina. Eipä tule mieleen että olisimme joskus vain istuneet alas ja alkaneet jutella. Muulloin kuin jos olen tehnyt jotain väärin... En tiedä, se on vain tapa. Ja toisaalta tekemisen lomassa on helpompi vain hiljetä yhtäkkiä tai vaihtaa aihetta, jne.

Tai sitten saatan piirrellä - mutta he (vanhemmat) eivät tee mtn. Mun ei tarvitse huomata kun toiset katsovat mua... Ja mun ei tarvitse katsoa heitä.

5.4 Vuorovaikutuksen merkityksellisyys vanhempien kanssa

Nuoret kuvasivat vastauksissaan yhteistä **vuorovaikutusta vanhempien kanssa**, josta muodostui seitsemäs pääluokka. Pääluokka jakaantui kahteen yläluokkaan, joita ovat **keskustelun aiheet** sekä **vuorovaikutukseen vaikuttavat tekijät**. **Keskustelujen aiheet** vaihtelivat pinnallisista vakaviin ja ylipäänsä elämästä keskusteluun. Äidin kanssa myös ”heitettiin läppää”, vaihdettiin kuulumisia ja puhuttiin koulupäivästä.

Mutta just sillä hetkellä pinnalla olevista asiasta. Ei mitään kumminkaan tunteista ja silläi mittään tärkeätä.

"Miten päivä meni?" "Ihan ok." Joka päivä tuo sama keskustelu. Ja välillä esim äitinkaa jostain vakavammasta -lääkäri juttuja ja sellasta.

Kun höpötetään äitin kanssa... Heitetään läppää.

Elämästä. Siitä miten minulla menee koulussa ja kavereideni kanssa ja miten hänellä (äidillä) taas töissä. Puhumme paljon monista eri asioista.

Nuoret kertoivat myös **vuorovaikutukseen vaikuttavista tekijöistä** vastauksissaan, johon liittyi äidille puhumisen helppous, henkilökohtaiset asiat ja eri mielenkiinnonkohteet. Nuoret kokivat äidille puhumisen helpompana kuin isälle. Kuitenkaan äidille ei kerrottu ihan kaikkea vaan myös ystävät korostuivat vastauksissa. Osa koki vanhempien utelun omista henkilökohtaisista asioista vaikeana. Nuoren ja vanhempien erilaiset mielenkiinnonkohteet myös vaikuttivat vuorovaikutuksen luontevuuteen.

En koe että äidille puhuminen olisi yhtä helppoa kuin ystäville mutta kyllä äidillekin puhuminen ihan helppoa on. Äitiin voin luottaa ja yleensä pystyn puhumaan hänelle kuin ystäväille mutta jotkut asiat on kuitenkin sellaisia että hän ei äitinä välttämättä kestäisi kuulla niistä.

Riippuu päivästä. Sillon kun äiti JA isä on molemmat ja pitäis puhua, niin on vaikeempaa. Mutta äitille on helpompi yksin puhua- tosin välillä sillekin on vaikea puhua, vähä riippuu mielialasta, päivästä, vuodenajasta.

Ne utelee mun henkilökohtaisia asioita, joista on vaikea puhua.

Een välillä tuntuu että ei (ole helppo puhua vanhemmille). Noo ettei ne ymmärrä mua välillä. tykätään niin paljon eri asioista.

Ois kyllä, mutta ne on niin vanhanaikaisia, ettei niille voi oikein kertoa luontevasti.

Nuorten vastauksissa korostui **vuorovaikutuksen merkityksellisyys vanhempien kanssa**, josta muodostui kahdeksas pääluokka. Pääluokka jakaantui kahteen yläluokkaan, joita ovat **tuen merkityksellisyys ja välittämisen merkityksellisyys**. Vanhempien **tukea** arvostettiin ja pidettiin tärkeänä. Osa koki vanhempien tukevan sellaisissa asioissa, jotka itse hyväksyvät kun taas osa kuvasi vanhempien jättävän lopullisen päätöksen heille. Osa koki saaneensa vanhemmiltaan tukea, kun taas toiset kokivat jääneensä ilman tukea ja yksin päätöstensä kanssa.

Tukevat he (vanhemmat) silloin kun se heidän mielestään on oikea ratkaisu. Muuten he saattavat panna vastaan.

No tässä ammatinvalinnassa olen saanut kyllä tukea äitiltä, koska hänkin on käsityö ihmisiä.

Jos pyydän hänen (äidin) mielipidettään hän kertoo kantansa mutta korostaa lopussa sitä että päätös on kuitenkin minun. Tiedän hänen tukevan ja auttavan. On hyvä tietää että on ihmisiä jotka tukee ja koska olemme äidin kanssa hyvin läheiset niin hänen tukensa on tärkeää.

Joo ei ne tue todellakaan minua kaikissa asioissa tai melkein vois sanoa ettei missää, ja siksi minulle on tärkeää että minulla on ystäviä. No se on kovettanut minua ja kasvattanut ihmisenä, että välillä ollaan ihan yksin päätöksissä.

Vanhempien **välittämisen** merkityksellisyys nousi myös nuorten vastauksissa esille. Mielenkiinto nuoren elämään koettiin tärkeäksi ja sitä toivottiin. Nuoret kuvasivat, että välittämisen tuntee ja tietää. Vanhempien mielenkiinnon puute ja tietämättömyys nuoren elämästä koettiin vaikeaksi ja sillä on ollut myös vaikutusta nuoren itsetuntoon.

Äiti aina kyselee kauheasti. Aina. Niinku paljon. On se (kiinnostus) ihan tärkeää.

On (vanhempien kiinnostus tärkeää). Tietää, että edes joku välittää minusta.

No vaikka sellaista, että ois kuunneltu kuulumiset, ja vaikka juteltu vain hetkinen. Mielenkiinto toisen elämään, vois olla kans paikallaan. Ei ne koskaan kysy vaikka ystäväistä tai mistään muustakaan. Varsinkin isi, se tiedä meidän elämästä mitään.-- . Sekin johtuu vanhemmista, että mun on vaikeeta luottaa ihmisiin, kun kuitenkin siitä tulee arpeja, kun omat vanhemmat ei hyväksy sinua. Niin miten voi ulkopuolinen hyväksyä minut.

En oikein osaa sanoa mtn, että miten he osoittavat sen (välittämisen). Sen vain "tuntee".

6 KESKEISTEN TULOSTEN TARKASTELU JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Seuraavassa kuvaamme aineiston keskeisimpiä tuloksia, jotka jaottelemme toiminnan merkityksellisyyden ja vuorovaikutuksen merkityksellisyyden avulla. Kuvaamme ystävät ja vanhemmat samoissa kappaleissa, koska tutkimusaineistosta nousi selkeästi esiin samoja tuloksia niin ystävien kuin vanhempienkin kohdalla.

6.1 Ystävien ja vanhempien kanssa toimimisen merkitys nuoren toiminnalliseen identiteettiin

Toiminnot luovat merkityksiä, koska ne auttavat ihmisiä ilmaisemaan itseään sekä yhdistävät heidät toisiin ihmisiin ja ympäristöihin (Humphry & Case-Smith 2005, 118). Christiansenin (1999, 547) mukaan toiminnallinen identiteetti rakentuu vuorovaikutussuhteissa toisiin ihmisiin ja identiteetin rakentumiseen vaikuttavat yksilön tulkinnat vuorovaikutussuhteissa tapahtuvasta toiminnasta. Nuoret osallistuvat yhteisiin toimintoihin jaettujen kiinnostusten ja tekemisten avulla muun muassa harrastuksissa ja kotielämässä (Christiansen & Townsend 2010, 176). Tutkimustuloksista kävi ilmi, että nuoret osallistuivat erilaisiin toimintoihin ystävien ja vanhempien kanssa. Ystävien ja vanhempien kanssa tehtiin jokapäiväisiä toimintoja, eikä toiminnan tarvinnut nuorten mukaan olla erityistä vaan yhdessäolo ja yhteinen vapaa-ajan vietto koettiin tärkeäksi.

Nuoret nauttivat yhdessä tekemisestä ystävien kanssa riippumatta siitä, mitä toimintoja tehdään yhdessä (Simons 2005, 234). Tutkimustulosten mukaan ystävien kanssa harrastettiin, tehtiin koulu tehtäviä ja ”hengailtiin”. Vanhempien kanssa nuoret kertoivat muun muassa laittavansa ruokaa, syövänsä yhdessä, pelaavansa ja käyvänsä ostoksilla. Päivittäisten toimintojen avulla nuori määrittelee omaa identiteettiään. Hän tarkastelee omia roolejaan, arvojaan, tapojaan ja rutiinejaan sekä tätä kautta muodostaa käsitystä itsestään toimijana. (ks. Blair & Hume 1997, 25.)

Arkisten toimintojen lisäksi myös arjesta poikkeavat tapahtumat koettiin nuorten mukaan mieleenpainuviksi ja niistä saadut muistot tärkeiksi niin ystävien kuin vanhempienkin kohdalla. Nuoret kuvasivat erilaisia mieleenpainuvia tapahtumia, joista tärkeimpinä nousivat esiin niin ystävien kuin vanhempienkin kanssa tehdyt reissut. Näistä saatuja muistoja oli nuorten mukaan mukava muistella jälkeenpäin. Toimintoihin osallistumalla nuori huomaa kyvykkyytensä ja mahdollisuutensa ja täten edistää nuoren toiminnallisen identiteetin kehitystä (Ziviani, Desha & Rodger 2006, 98.)

Perheen arkipäivän toiminnot ja erityiset tapahtumat muodostavat perustan toistuville perheen välisille kokemuksille, jotka antavat perheenjäsenille tuen, identiteetin ja emotionaalisen hyvinvoinnin tunteen (Humphry & Case-Smith 2005, 118). Sanotaan, että rituaalit kuten synttärjuhlat, illatsadut ja säännölliset ruoka-ajat, säilyttävät tunteen perheen merkityksestä, identiteetistä ja yhteenkuuluvuudesta koska tämä merkityksenkäs aika yhdistää perheen yhteen (Rodger & Keen 2010, 51).

Ihmiset osallistuvat toimintaan, joka on tärkeä osa heidän hyvinvointiaan. He ovat tyytyväisiä kun heidän persoonansa ja tarpeensa sopivat yhteen ympäristöjen kanssa, jotka mahdollistavat heidän sitoutumisensa, kiinnostuksensa ja haasteellisuuden säilyttämisen. (Christiansen & Townsend 2010, 26.) Ystävyysuhteet antavat nuorelle tunteen kuulumisesta sosiaaliseen ryhmään ja monet toiminnot eivät ole yhtä miellyttäviä tai ovat jopa mahdottomia suorittaa yksinään (Graber, Brook-Gunn & Petersen 1996, 76). Tutkimustulosten pohjalta nousi selkeästi esiin nuorten halu yhdessä toimimiselle ja sen merkityksellisyys niin ystävien kuin vanhempienkin kohdalla. Nuoret pohtivat, ettei kukaan pärjää yksin ja ilman ystävien kanssa tehtyjä toimintoja nuori ei itsekään osallistuisi toimintoihin. Osa nuorista näki ystäviään joka päivä kun taas toiset viihtyivät välillä mieluummin yksin. Yhdessä toimimiselle nähtiin myös rajoittavia tekijöitä. Omat kiireet rajoittivat ystävien kanssa yhdessä toimimista. Ystävien kanssa yhdessä toimiminen vei aikaa myös osaltaan vanhempien kanssa toimimisesta, sillä ystävien kanssa vietettiin paljon aikaa. Eri paikkakunnilla asuminen nähtiin niin ystävien kuin vanhempienkin kohdalla yhdessä toimimista rajoittavana tekijänä.

Vanhempiin liittyvissä vastauksissa korostui äidin merkitys ja äidin kanssa vietettiin enemmän aikaa kuin isän. Osa nuorista kertoi, ettei yhteisiä toimintoja isän kanssa ole ollenkaan. Osa nuorista kertoi vanhempien ajan puutteen, huonojen välien sekä näkemyserojen aiheuttaneen sen, että yhteisiä toimintoja ei juuri ollut. Omien vanhempien ajan ja tuen puute johti siihen, että eräs nuori kyseenalaisti omaa toiminnallista suoriutumistaan. Nuori ei kokenut saavansa hyväksyntää vanhemmiltaan ja tämä vaikutti negatiivisesti myös muihin ihmissuhteisiin. Vanhempien kanssa yhdessä toimiminen ja vuorovaikutus siis vaikuttivat nuoren käsitykseen omista kyvyistään, jolla oli suuri vaikutus nuoren koko elämään. Nuorten elämä on nykypäivänä paljon kiireisempää ja säännöstellympää kuin aikaisemmillä sukupolvilla. Kun tämä ja vanhempien yhä kasvava työkiire liitetään yhteen, jää perheelle vähän yhteistä aikaa. Perheen vähäiset yhteiset toiminnot vaikuttavat perheen hyvinvointiin negatiivisesti. (ks. Darlington & Rodger 2006, 25; Rodger & Keen 2010, 51.)

Osallistuessaan perheen tai ystäväpiiriin toimintaan ja vastatessaan toisten odotuksiin nuori joutuu jatkuvasti suhteuttamaan itseään ympäristöönsä. Tämä lisää nuoren tietoisuutta itsestään sekä ympäristöstään. (ks. Christiansen 1999, 551.) Ystävykset rohkaisevat usein toisiaan kokeilemaan sellaisia asioita, joita eivät yksin uskaltaisi tehdä (Aaltonen, Ojanen, Vinhunen & Vilén 1999, 94). Tutkimustulosten mukaan ystävät ja vanhemmat vaikuttivat jossain määrin nuoren toimintojen valintaan ja mielenkiinnonkohteisiin. Osa nuorista koki kiinnostuvansa uusista asioista vanhempien ja ystävien myötä ja kynnys uusiin toimintoihin osallistumiselle madaltui. Osa koki mielenkiinnonkohteiden mukautuvan samanlaisiksi ystävien ja vanhempien kanssa. Tutkimustuloksista kävi ilmi, että nuori peilasi omia toiminnallisia valintojaan ystäviin ja vanhempiin ja täten muodosti käsitystään siitä, millaisia toimintoja valitsee ja millaiseksi toimijaksi haluaa tulevaisuudessa tulla. Tämä vaikutti nuoren toiminnalliseen identiteettiin.

Tärkeät ihmiset nuoren elämässä voivat joko tukea tai estää hänen toimintojaan (Abrahams 2008, 187). Sosiaaliset ryhmät vaikuttavat uskomuksiin elämästä ylipäänsä ja ne taas vaikuttavat suurella määrällä toiminnallisiin valintoihin ja ajankäyttöön (Christiansen & Townsend 2010, 23). Nuori määrittelee itsensä sen mukaan, missä seurassa liikkuu. Osallistuminen sosiaalisiin ryhmiin osana nuoren elämää vaikuttaa laajasti hänen käsitykseensä itsestään. (Simons 2005, 236.) Tutkimustuloksista nousi esille nuoren omien mielenkiinnonkohteiden sivuuttaminen ja mukautuminen ystävien mielenkiinnonkohteisiin, vaikka se ei tuntunut itsestä mukavalta. Ystävän mielenkiinnonkohteisiin mukautuminen johti siihen, että nuori ei pystynyt ilmaisemaan omaa toimijuutensa, koska toiminta ei ollut itselle merkityksellistä. Itselle merkityksellisiä toimintoja tehtiin yksin, jolloin ystävien palaute omasta toiminnasta jäi uupumaan. Tutkimustulosten perusteella nuoret määrittivät itseään sen mukaan mitä tekivät yhdessä, joten se vahvistaa sitä, miten nuori koki itsensä toimijana. Osa ei nähnyt vanhemmilla tai ystävillä olleen vaikutusta omiin mielenkiinnonkohteisiin.

Toiminnot luovat vuorovaikutukselle kontekstin ja toimintoja käytetään vuorovaikutussuhteiden rakentamiseen. Toiminnan jakaminen vuorovaikutuksessa toisen ihmisen kanssa voi muuttaa kokemuksen toiminnasta. (Pierce 2003, 201; Christiansen & Townsend 2010, 13.) Tutkimustuloksissa sekä vanhempien että ystävien kohdalla korostui toiminnan merkitys vuorovaikutuksen edistäjänä. Keskustelu tapahtui usein toiminnan lomassa ja se koettiin luonnolliseksi tavaksi. Osa koki toiminnan selkeästi helpottavan vuorovaikutusta sillä silloin ei tarvitse olla katsekontaktissa ystäviin tai vanhempiin. Toiminnan aikana pystyi myös hiljentymään tai vaihtamaan aihetta luontevasti.

ti. Nuoret myös kokivat, että ilman toimintaa käydyt keskustelut liittyivät tilanteisiin, kun he olivat tehneet jotain väärää.

6.2 Vuorovaikutus ystävien ja vanhempien kanssa ja sen merkitys nuoren toiminnalliseen identiteettiin

Nuoren identiteetti muodostuu ja mukautuu sosiaalisten toimintojen ja vuorovaikutussuhteiden avulla (Phelan & Kinsella 2009, 89; Christiansen & Townsend 2010, 13). Yksilön näkemykset tavoitteistaan, käytöksestään ja itsestään ovat yhteydessä ihmissuhteisiin (Christiansen 1999 549). Tutkimustulosten perusteella vuorovaikutussuhteet vanhempien sekä ystävien kanssa olivat keskeisessä asemassa nuoren positiivisen toiminnallisen identiteetin kehittämisessä. Nuoret kuvasivat, että ystävien kanssa keskusteltiin päivittäisistä asioista kuten koulusta ja kuulumisista. Osa nuorista kuvasi puhuvansa ystävien kanssa lähes kaikesta, mutta osa koki henkilökohtaisista asioista keskustelun vaikeana. Ystäville haluttiin puhua myös henkilökohtaisista aiheista mutta luottamuksen puute ja huonot aiemmat kokemukset jarruttivat niistä puhumista. Henkilökohtaisista aiheista puhuminen koettiin kuitenkin merkitykselliseksi. Ystävien kanssa keskustelu koettiin helpommaksi silloin kun on oma rauha ja ollaan ystävän kanssa kahden kesken. Myös internetissä keskustelu koettiin helpoksi. Ystävyysuhteilla on merkittävä asema nuoren persoonallisuuden ja identiteetin rakentumisessa. Tätä tukevat juuri ystävysten samanlainen ajattelutapa, samanlaiset kiinnostuksen kohteet sekä samanlaiset arvot ja asenteet. (Aaltonen ym. 1999, 92-93.) Läheisyys ystävyysuhteissa mahdollistaa ystävien tuen koska sen myötä nuoren on turvallisempi puhua henkilökohtaisista asioistaan ystävien kanssa (Graber, Brook-Gunn & Petersen 1996, 76).

Perheen tarjoamalla toimintaympäristöllä sekä vanhemman ja nuoren välisellä vuorovaikutuksen määrällä on keskeinen merkitys nuorelle. Muun muassa vuorovaikutus, rakkaus, turvallisuus ja yhdessä tekeminen ovat kehityksen tärkeitä tukipilareita. (Aaltonen ym. 1999, 200.) Tutkimustulosten mukaan vanhempien kanssa keskusteltiin päivittäisistä asioista, kuten kuulumisista ja kouluasioista. Nuorten vastauksissa korostui, että äidille on helpompi puhua asioista kuin isälle. Osa koki voivansa puhua äidillensä lähes kaikesta, mutta osa taas koki keskustelut vanhempiansa kanssa pinnallisiksi. Nuoret kokivat, että ystäville on helpompi puhua kaikenlaisista asioista kuin vanhemmille. Nuoret kokivat, ettei vanhempien tarvinnut tietää heidän kaikista asioistaan. Vanhempien utelu henkilökohtaisista asioista koettiin vaikeaksi ja mielenkiinnonkohteiden erilaisuus vaikeutti luontevaa vuorovaikutusta. Nuoret käsittelevät keskenään monia kasvamiseen ja aikuis-

suuteen liittyviä kysymyksiä, joista ei haluta puhua omille vanhemmille (Aaltonen ym. 1999, 92-93).

Toimintoihin osallistuminen ja siitä saatu positiivinen palaute kehittävät nuoren itseluottamusta ja pätevyyttä, joka edelleen edistää käsitystä siitä, millaiseksi haluaa tulla (Mandich & Rodger 2006, 116). Ystäviltä ja vanhemmilta saatu sosiaalinen tuki edesauttaa nuorta osallistumaan eri toimintoihin, muovaamaan identiteettiään ja itsearvostustaan (ks. Ziviani & Rodger 2006, 44; Salmela 2006, 37). Ystävillä ja vanhemmilla on vaikutusta nuoren elämään eri osa-alueilla, eri tavoin ja erilaisissa tilanteissa. Molemmilta, niin ystäviltä kuin vanhemmilta, saatava tuki on nuorelle tärkeää ja ne täydentävät toisiaan. (Bagwell & Schmidt 2011, 134-135.) Tutkimustulosten mukaan nuoret muodostivat käsitystä itsestään ystäviltä ja vanhemmilta saamansa tuen, palautteen, läsnäolon, kiinnostuksen ja välittämisen pohjalta. Nuoret kuvasivat ystävien positiivista palautetta merkitykselliseksi, joka vahvisti nuoren omaa toimijuutta ja käsitystä omista kyvyistä. Ystävien tuki ja hyväksyntä koettiin tärkeäksi, jotta jaksaa elämässä eteenpäin. Läsnäolo koettiin nuorten vastauksissa tärkeäksi että heidän ei tarvitse jäädä yksin asioiden kanssa ja on olkapää johon nojata. Osalle nuorista jäi kokemus, etteivät ystävät ota häntä aina tosissaan. Hyvät ystävät auttavat nuorta selviämään positiivisesti elämän eteen tuomista haasteista ja tukevat heitä selviämään niistä. Ystävien avulla nuori oppii arvostamaan itseään ja tietoa siitä, että ystävät ovat läsnä saolon tuntumaan turvalliseksi. (Woodyatt & Rodger 2006, 166.)

Tärkeää nuoren ja vanhemman vuorovaikutuksessa on vanhempien herkkyys nuoren itsenäiselle toiminnalle (Aaltonen ym. 1999, 196). Nuoren kehitystehtävänä on tehdä omia toiminnallisia valintoja ja täten muodostaa käsitys itsestä toimijana ja omista kyvyistä niin tässä hetkessä kuin tulevaisuudessa (ks. Kielhofner 2008, 106). Vanhempien on tärkeää tarjota nuorelle erilaisia mahdollisuuksia ja vaihtoehtoja sekä luoda ilmapiiri, joka tukee nuorta itsenäiseen päätöksentekoon, joka edistää nuoren itsenäistymistä (Poulsen & Ziviani 2010, 250). Tutkimustulosten mukaan osa nuorista koki vanhempiensa tukeneen heitä niissä asioissa, jotka itse hyväksyivät tai mistä itse olivat kiinnostuneita. Nuoret kuvasivat esimerkiksi saaneensa tukea ammatinvalinnassa äidiltä, jonka kanssa oli yhteinen mielenkiinto alaa kohtaan. Osa nuorista kuvasi vanhempien kertoneen mielipiteensä häntä koskeviin asioihin mutta korostavan nuoren päätösvaltaa. Tutkimustuloksista nousi esille, että vanhempien mielipiteet olivat tärkeitä, mutta nuorelle oli merkityksellistä, että vanhemmat korostivat myös hänen päätösvaltaansa. Tämä oli merkityksellistä nuoren itsenäistymisen ja oman toiminnallisen identiteetin muodostumisen kannalta.

Tutkimustuloksissa osalla nuorista ystävien merkitys korostui, sillä vanhempien tuki oli jäänyt saamatta. Tutkimustuloksissa eräs nuori kuvasi vanhempien tuen puutteen kovettaneen ja kasvattaneen häntä ihmisenä kun päätökset on joutunut tekemään yksin. Bagwell ja Schmidt (2011, 137) viittaavat hollantilaiseen tutkimukseen, jossa todetaan, että tukea-antavat ystävyysuhteet eivät korvanneet tukea, joka jäi vanhemmilta saamatta. Myös Lämsän (2009, 219–220) tekemässä tutkimuksessa saadut tulokset osoittavat, että perheeltä saatavan tuen mahdollisuudet vaikuttavat olennaisesti nuoren selviytymiseen eri elämäntilanteissa. Toimiva perhe tarjoaa nuorille suojaverkon, joka tukee heidän kasvuaan.

Tutkimustuloksista nousi esille, että välittäminen ja kiinnostus nuoren asioista vahvistivat nuoren käsitystä itsestään toimijana. Nuoret kuvasivat välittämisen tulevan ilmi ystävien ja vanhempien kiinnostuksesta heidän asioihinsa muun muassa kyselemällä asioista lisää. Osa kuvasi, että vanhempien ja ystävien välittämisen vain tuntee. Ylipäänsä mielenkiinto nuoren elämään koettiin tärkeäksi niin ystävien kuin vanhempienkin kohdalla. Positiivinen identiteetti muodostuu nuoren saadessa hyväksyntää ystäviltaan ja vanhemmiltaan. Hyväksyntä tulisi saada kun nuori suoriutuu toiminnoista itselle merkityksellisellä tavalla, eikä vain siten, miten ystävät ja vanhemmat odottavat hänen suoriutuvan. Hyväksyntä tuo nuorelle tunteen oman toimintansa tehokkuudesta ja itseluottamuksesta. (ks. Christiansen 2004, 129.)

Nuori kaipaa aikuisten hyväksyntää ja arvontoa omille tunteilleen, mielipiteilleen ja valinnoilleen. Hänen pitää saada tuntee, että hän on omana itsenään tärkeä ja arvokas. (Keskinuoruuden kasvu ja kehitys – vanhempi nuoren kasvun tukena 2011, 7.) Tutkimustuloksissa nuori kuvasi vanhempien mielenkiinnon ja tuen puuttumisen aiheuttaneen luottamuspulaa myös muihin ihmisiin. Nuorella oli tunne, etteivät omat vanhemmat hyväksy häntä ja tämä vaikutti myös hänen käsitykseen itsestään toimijana, sillä hän pohtii miten muutkaan ihmiset voivat häntä hyväksyä. Salmelan (2006, 122) tutkimuksessa saatiin samankaltaisia tuloksia siitä, että sosiaalisen tuen riittämättömyys aiheuttaa nuorelle arvottomuuden tunnetta ja mielipahaa. Se lisää myös nuoren itsereflektiota, joka ilmenee minän tarkasteluna; nuori pohti, millainen ihminen hän todella on.

6.3 Johtopäätökset

Käsitys itsestä ja toiminnallisesta identiteetistä rakentuu toimintaan osallistumisen avulla ja syntyy vuorovaikutuksessa toisiin ihmisiin (Christiansen 1999, Kielhofner 2008). Tutkimustulosten pohjalta voidaan todeta, että yhdessä toimimisella ja vuorovaikutuksella ystävien ja vanhempien kanssa oli merkitystä nuoren toiminnallisen identiteetin kehittymisessä. **Nuoren luodessa käsitystä itsestä toimijana ja omista kyvyistään vanhempien ja ystävien rooli oli keskeinen.** Ystävät ja vanhemmat voivat joko mahdollistaa tai rajoittaa nuoren positiivisen toiminnallisen identiteetin kehitystä. Yhdessä tehdyt toiminnot vahvistivat nuoren toimijuutta ja toisaalta loivat myös uusia toiminnallisia rooleja, sillä nuoret kuvasivat ystävien ja vanhempien vaikuttavan esimerkiksi heidän toimintojensa valintaan. Toisaalta yhteisten toimintojen puute vanhempien kanssa ja ystävien mielenkiinnonkohteisiin mukautuminen omasta tahdosta riippumatta vaikuttivat nuoren käsitykseen itsestään toimijana. Nuori kyseenalaisti omaa toiminnallista suoriutumista, mikä vaikutti nuoren toimimiseen myös muiden kanssa. Phelan ja Kinsella (ks. 2009, 88–89) viittaavat toimintaterapian teoreetikoihin Christianseniin, Kielhofneriin ja Unruhiin, jotka tuovat esille että nuori hakee hyväksyntää vanhemmiltaan, ikätovereiltaan ja yhteisöltään. Positiivinen identiteetti muodostuu kun nuori huomaa, että yhteisö hyväksyy hänen valitsemansa toiminnot. On myös alettu huomata, että sosiaaliset ulottuvuudet ja ihmissuhteet voivat muodostaa, muokata ja jopa tuottaa identiteettejä.

Tutkimustulosten perusteella voidaan todeta, että yhdessä tehdyt toiminnot ja vuorovaikutus olivat merkityksellisiä nuoren muodostaessa käsitystä itsestään toimijana ja käsitystä omista kyvyistään. Tutkimustuloksissa nuoret kuvasivat suurimmaksi osaksi tavallisia arkisia toimintoja, joita tehtiin yhdessä ystävien ja vanhempien kanssa. Yhdessä toimiminen tapahtui nuoren jokapäiväisissä toimintaympäristöissä ja yhdessä toimiminen oli nuorten mukaan merkityksellistä, riippumatta siitä, mikä toiminta oli kyseessä. Tämä vahvistaa käsitystä siitä, että **päivittäisten toimintojen merkitys nuoren toiminnallisen identiteetin muodostumisessa oli keskeinen.** Nuoret osallistuivat toimintoihin ystävien ja vanhempien kanssa, määrittelivät itseään yhdessä toimimisen mukaan ja mukautuivat toisten mielenkiinnonkohteisiin. Positiivinen palaute myös vahvisti omaa toimijuutta. Nämä kaikki vaikuttivat siihen, miten nuori koki itsensä toimijana ja oman kyvykkyytensä.

Tutkimustulosten pohjalta voidaan todeta, että vanhempien merkitys nuoren toiminnalliseen identiteettiin oli nuoruusaikana keskeinen, vaikka nuoren kehitystehtävänä onkin irroittautua van-

hemmistä ja saavuttaa itsenäisyys. Ystävien merkitys nousi aineistosta esille, mikä vahvistaa nuoruuden kehitystehtäviä ja itsenäistymistä lapsuuden perheestä. Tulosten pohjalta voidaan esittää, että sekä **ystävien ja vanhempien kanssa yhdessä toimiminen ja vuorovaikutus olivat nuoren toiminnalliselle identiteetille merkityksellisiä, eivätkä ne sulje toisiaan pois**. Nuoret siis tarvitsivat molempien niin ystävien kuin vanhempienkin läsnäoloa.

Tutkimustuloksista kävi ilmi, että nuoret tekivät toiminnallisia valintoja, jotka olivat merkityksellisiä heille itselleen mutta samalla heidän täytyi huomioida ystävien ja vanhempien heitä kohtaan luomat odotukset. Nuoren tulkinnat yhteisistä toiminnoista vaikuttivat hänen käsitykseensä itsestään toimijana. Tutkimustuloksien perusteella voidaan sanoa, että **toimintaan osallistuminen yhdessä ystävien ja vanhempien kanssa oli vuorovaikutusta edistävä tekijä**. Nuoret kokivat toiminnan aikana vuorovaikutuksen helpommaksi esimerkiksi siksi, että silloin ei tarvitse olla katsekontaktissa toiseen. Voidaan siis todeta, että vanhempien ja ystävien oli tärkeää toimia yhdessä nuoren kanssa, koska vuorovaikutus mahdollistui sen avulla. Tutkimustulosten perusteella voidaan todeta, että **vuorovaikutussuhteissa tärkeitä tekijöitä olivat tuki, palaute, läsnäolo, kiinnostus ja välittäminen**. Nämä olivat merkityksellisiä tekijöitä siinä, miten nuori näki itsensä toimijana tai koki omat kykynsä.

Tutkimustulosten perusteella voidaan todeta, että toiminnalla, ystävillä ja vanhemmilla on tärkeä merkitys nuoren koko elämään ja tämä tulee myös huomioida toimintaterapiaprosessissa. Mielestämme nuorten toimintaterapiassa toiminnan merkitys myös vuorovaikutussuhteiden perustana tulee huomioida ja kannustaa perheitä toimimaan yhdessä. Toimintaterapeutti voi osallistua perheen arkeen ja ohjata perhettä sekä nuorta toimimaan yhdessä ja löytämään tapoja olla vuorovaikutuksessa. Myös perhe tulee sitouttaa nuoren toimintaterapiaprosessiin nuoren haluamalla tavalla, jotta toiminnat siirtyvät nuoren arkeen. Perheen ollessa mukana, nuori saa myös heiltä tukea ja kannustusta saavuttaakseen tavoitteensa.

Myös ystävien merkitys tulee huomioida entistä paremmin toimintaterapiaprosessissa. Ystävien merkitys nuoren toiminnallisen identiteetin muodostumisessa on tutkimustulosten perusteella keskeinen, joten ystäviä tulee ottaa myös osaksi nuoren toimintaterapiaa. Ystävät voidaan ottaa mukaan asettamaan tavoitteita nuoren toimintaterapialle ja osallistaa kannustamaan nuorta niiden saavuttamisessa. Ystäviltä saadaan myös arvokasta tietoa nuoren toiminnasta vanhemmilta saadun tiedon lisäksi. Ystävien mukana olo nuoren terapiassa konkretisoi tavoitteiden saavuttamista ja tukisi nuoren toimintaa myös vapaa-ajalla.

7 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Tutkijan on noudatettava hyvää tieteellistä käytäntöä, jotta tutkimuksesta tulisi **eettisesti** hyväksyttävä. Noudatimme tutkimuksessa hyvää etiikkaa ja yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta, joita kuvaamme seuraavissa kappalleissa. (ks. Tuomi & Sarajärvi 2009, 132–133). Tutkimustyössä meitä ohjasi Toimintaterapeuttiliitto ry:n ammattieettiset ohjeet (Toimintaterapeuttien ammattieettiset ohjeet, hakupäivä 14.11.2011).

Tutkimuksen lähtökohtana tulee olla ihmisten itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen. Ihmisiin kohdistuvissa tutkimuksissa voidaan tärkeimmiksi eettisiksi periaatteiksi määritellä informaatioon perustuva suostumus, luottamuksellisuus, tutkimuksen seuraukset ja yksityisyys. (Hirsjärvi ym. 2009, 23–25.) Tähän tutkimukseen osallistuminen oli vapaaehtoista. Tiedonantajien vapaaehtoinen osallistuminen tutkimukseen varmistettiin pyytämällä heiltä kirjallinen suostumus, jonka he allekirjoittivat ennen haastatteluiden toteutumista. Koska kyseessä olivat alaikäiset nuoret, pyydettiin myös huoltajan kirjallinen suostumus. Ennen haastattelua tiedonantajille annettussa saatekirjeessä kerrottiin tutkimusaineiston keräämistä ja käsittelyä koskevat asiat. Saatekirjeestä kävi ilmi myös haastattelun teemat, jolloin tiedonantajat pystyivät etukäteen valmistautumaan haastatteluun. Tiedonantajille kerrottiin, että heidän ei ole pakko vastata kaikkiin kysymyksiin mikäli ne tuntuvat liian vaikeilta tai henkilökohtaisilta.

Virtuaalihaastattelun eettiset kysymykset ovat osin samoja kuin minkä tahansa muunkin tutkimushaastattelun, mutta haastateltavien yksityisyyteen ja anonyymisyyteen sekä luottamuksellisuuteen liittyvät kysymykset korostuvat (Tiittula ym. 2005, 270). Virtuaalihaastattelun lopuksi tiedonantajia ohjeistettiin poistamaan Internetin selaushistoria, jotta tietoja ei jää kyseiselle tietokoneelle. Haastatteluista saatu aineisto oli ainoastaan meidän käytössä ja se säilytettiin turvallisesti niin kauan kuin sitä tutkimuksen teossa hyödynnettiin. Aineisto tuhottiin loppuraportin valmistuttua. Tutkimuksen tulokset esitettiin totuudenmukaisesti mitään muuttamatta tai pois jättämättä siten, että tiedonantajat sekä yksikkö, jossa he opiskelevat, pysyivät anonyymeina, eikä heitä voi tunnistaa tutkimuksesta.

Laadullisen tutkimuksen **luotettavuutta** voidaan arvioida seuraavilla kriteereillä: uskottavuus, vahvistettavuus, refleksiivisyys ja siirrettävyys. Uskottavuudella tarkoitetaan tutkimuksen ja sen tulosten uskottavuutta sekä sen osoittamista tutkimuksessa. (Kylmä & Juvakka 2007, 127.) Tässä

tutkimuksessa uskottavuutta lisäsi tekemämme esihaastattelu, jossa kävimme läpi teemahaastattelurungon toimivuutta ja harjoittelimme haastattelun etenemistä. Esihaastattelu antoi kokemuksen haastattelijana olost ja lisäsi näin varmuutta muihin haastatteluihin. Tutkimuksen uskottavuutta lisäsi myös monipuolinen lähteiden käyttö eri tieteiden aloilta. Käytimme uusinta mahdollista lähdemateriaalia ja pyrimme käyttämään alkuperäislähteitä. Uskottavuutta tutkimukselle toi myös tiedonantajien suorien lainausten esittäminen niin kuin ne on haastattelussa tuotu esiin. Näin lukija voi palata tiedonantajien alkuperäiseen sanomaan ja tarkastella sitä tutkijoiden muodostamien käsitteiden, tulosten ja johtopäätösten valossa. Noudatimme myös Oulun seudun ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan opinnäytetyön tekemiseen laadittuja opinnäytetyön ohjeita, sekä sen sisältämiä lakeja ja asetuksia. (Opinnäytetyö ammattikorkeakouluopinnoissa, hakupäivä 15.11.2011).

Tutkimuksen uskottavuutta vahvisti nuorilta saatu palaute Windows Live Messengeristä haastattelumenetelmänä. Nuoret kokivat virtuaalisesti toteutetun haastattelun helpommaksi kuin kasvokkain käydyn haastattelun. Heidän mielestään puhuminen henkilökohtaisista asioista ventovieraille oli helpompaa kun ei nähnyt haastattelijoita. Yksi nuorista kertoi, että ei olisi osallistunut kasvokkain tehtyyn haastatteluun ollenkaan. Windows Live Messengerin avulla toteutettu haastattelu oli nuorten mukaan parempi vaihtoehto kuin kasvotusten tehty, ja mahdollisti kysymyksiin vastaamisen monisanaisemmin. Nuoret kokivat haastattelumenetelmän helppona ja käteväenä, sillä nuoret osallistuivat haastatteluun koulussa, eikä heidän tarvinnut lähteä mihinkään. Yleisesti ottaen nuoret kokivat haastattelun mukavaksi ja kysymykset ymmärrettäväksi, joihin oli pienen mietinnän jälkeen helppo vastata.

Vahvistettavuus näkyi tässä tutkimuksessa tutkimusprosessin tarkkana kirjaamisena niin, että toinen tutkija voi seurata prosessin kulkua pääpiirteissään (ks. Kylmä & Juvakka 2007, 128). Raportointi toteutettiin selkeästi ja totuudenmukaisesti tutkimuksen etenemisestä ja kaikista sen eri vaiheista. Havainnollistimme analyysivaihetta taulukoin (LIITE 2) ja toimme prosessin kokonaisuudessaan nähtäväksi lukijalle. Lähdeviittaukset kirjattiin tarkasti, jotta lukija voi halutessaan etsiä tietoa myös alkuperäislähteestä. Teimme muistiinpanoja tutkimuksen etenemisestä mutta emme kuitenkaan pitäneet tarkkaa tutkimuspäiväkirjaa. Päiväkirja olisi voinut lisätä tutkimuksen luotettavuutta.

Refleksiivisyys näkyi tutkimuksessa siten, että olimme tietoisia omista lähtökohdistamme tutkimuksen tekijöinä (ks. Kylmä & Juvakka 2007, 128–129). Kävimme vuoropuhelua tutkittavasta ai-

heesta ja molempien esiyttämisestä läpi tutkimusprosessin. Kyseenalaistimme valintojamme ja pohdimme ääneen tutkimukseen liittyviä asioita ja ilmiöitä, joka mahdollisti tutkimuksen kriittisen tarkastelun. Otimme huomioon molempien kokemattomuuden tutkimustyöntekijänä ja sen mahdollisen vaikutuksen aineistoon. Esimerkiksi haastattelutilanne oli meille molemmille uusi ja kysymysten asettelu oli haastavaa. Välillä tuntui vaikealta kysyä kysymyksiä johdattelematta vastaajaa. Tätä pyrimme ehkäisemään huolellisella suunnittelulla ja vuoropuhelulla haastattelun aikana. Pehdyimme tutkimuksen tekemiseen liittyvään kirjallisuuteen ja osallistuimme vaadittaville opintojaksoille Oulun seudun ammattikorkeakoulussa, jotka lisäsivät valmiutta toteuttaa tutkimus.

Siirrettävyydellä tarkoitetaan tutkimuksen tulosten siirrettävyyttä muihin vastaaviin tilanteisiin (Kylmä & Juvakka 2007, 129). Tässä tutkimuksessa toimme esille nuorten kokemuksia tutkittavasta aiheesta. Mielestämme tiedonantajien kokemukset ovat ainutlaatuisia, eikä niitä voida suoraan yleistää. Kuitenkin tämä tutkimus tuo näkökulmaa tutkittavaan ilmiöön ja antaa arvokasta tietoa nuorilta itseltään. Tämä tutkimus myös mahdollistaa erilaisten jatkotutkimusaiheiden pohdinnan ja siten tietoisuus aiheesta voi edelleen kasvaa. Tutkimalla yksityistä tapausta kyllin tarkasti saadaan näkyviin myös se, mikä ilmiössä on merkittävää ja mikä toistuu usein tarkasteltaessa ilmiötä yleisemmällä tasolla (Hirsjärvi ym. 2009, 182).

Virtuaalihaastattelu asetti tutkimukselle omat haasteensa. Luotettavuutta heikensi se, että emme olleet tiedonantajien kanssa samassa tilassa. Näin emme pystyneet varmuudella tietämään, onko tiedonantaja yksin tai onko tilassa häiriötekijöitä, kuten esimerkiksi muita ihmisiä tai musiikkia. Useita tiedonhakuja tehdessämme emme löytäneet aikaisempaa tutkimustietoa Windows Live Messengerin käytöstä haastattelumenetelmänä. Minimoimme mahdolliset tekniset ongelmat kokeilemalla ohjelmaa useasti myös keskenämme ja miettimällä mahdolliset riskit etukäteen. Toimitimme nuorille yksityiskohtaiset ohjeet ohjelman käytöstä, jolla varmistimme sujuvan pääsyn ohjelmaan sekä sitä kautta haastatteluun. Tekninen laitteisto tarkastettiin ennen jokaista haastattelua ja lisäksi haastattelujen jälkeen Windows Live Messengerin salasana vaihdettiin jokaista tiedonantajaa varten.

Kokemuksemme ja perehtymisemme ohjelman käyttöön sekä esihaastattelu mahdollistivat varsinaisten haastattelujen onnistumisen. Virtuaalinen haastattelu sopi myös meille aloitteleville haastattelijoille mainiosti, sillä se mahdollisti jatkuvan vuoropuhelun myös haastattelun aikana. Pysytimme vaihtamaan ajatuksia ja kysymään toiselta neuvoa suoraan, ilman että se häiritäisi haastat-

telun etenemistä. Se, että olimme molemmat läsnä kaikissa haastatteluissa, toi turvaa suorittaa haastattelu ja antoi toisaalta myös haastattelulle uusia ulottuvuuksia. Virtuaalisesti toteutettu haastattelu vähensi myös omaa jännitystämme kun emme olleet kasvokkain haastateltavan kanssa.

Toisaalta se, ettei haastateltavaa nähnyt aiheutti omat haasteensa. Kasvokkain tapahtuvassa haastattelussa pystyy toisen nonverbaalista viestinnästä aistimaan hänen tunnetilojaan ja ajatuksiaan, mutta virtuaalisessa haastattelussa tämä oli mahdotonta. Toimme useasti esille että meiltä voi kysyä rohkeasti jos ei ymmärrä kysymystä tai sanoa jos ei halua vastata. Kuitenkin meille tuli välillä tunne, että nuori kamppailee vaikean kysymyksen kanssa. Toisaalta emme kuitenkaan halunneet hoputtaa nuorta vaan annoimme hänelle aikaa vastata niin kuin itsestä tuntuu. Emme varmuudella tiedäneet, millaisia tunteita nuori kävi keskustelun aikana läpi.

Yllätyimme siitä, että kasvokkain tehtyyn haastatteluun verrattuna, virtuaalisesti toteutettu haastattelu oli melko hidasta. Puhuessaan ihminen voi ääneen pohtia eri vaihtoehtoja ja miettiä vastaustaan. Kun vastaukset kirjoitetaan, niitä täytyy miettiä etukäteen paljon ennen kuin ne kirjoittaa lopulliseen muotoon. Haastatteluissa tuli myös esille jokaisen nuoren erilaisuus, sillä osa pohti asioita hyvinkin tarkasti kun taas toiset saattoivat vastata kysymyksiin lyhyesti niin sanotusti netti-kieltä käyttäen. Välillä pyysimme meille vieraisiin sanoihin tai lyhenteisiin lisäselvennystä nuorilta, jotta saimme varmasti tietoon mitä nuori tarkoitti.

8 POHDINTA

Tutkimusaiheemme on mielestämme tärkeä ja ajankohtainen, sillä nuoret ja heidän hyvinvointinsa on paljon esillä maanlaajuisesti niin mediassa kuin eri hankkeissakin. Tutkimus antoi mielestämme vastauksen tutkimustehtävään ja tutkimus vastasi tarkoitustaan. Tutkimuksesta saadut tulokset vahvistavat esiyymmärrystämme siitä, että ystävät ja vanhemmat ovat keskeisessä asemassa nuoren elämässä ja toiminnallisen identiteetin muodostamisessa. Tutkimustulokset tuovat esiin nuorten omat kokemukset ja saimme nuorten äänen kuuluviin. Koemme, että näiden tutkimustulosten pohjalta oma ammattikuntamme sekä muut nuorten kanssa työskentelevät voivat huomata, kuinka merkityksellistä toiminta on nuoruusiässä ja mikä merkitys nuoren ystäville ja vanhemmilla on nuoren toiminnalliseen identiteettiin.

Yhteistyöhankkeemme Mini Mental Station - Environment for Youth Counseling hyötyy tutkimuksesta kehittäessään nuorille suunnattua matalan kynnyksen ennaltaehkäiseviä mielenterveyspalveluja luomalla internetiin uudenlainen virtuaalinen maailma. Tutkimustulokset osoittavat, että nuorten parissa työskenneltäessä on tärkeää ottaa huomioon nuoren ystävät ja vanhemmat sekä heidän merkityksensä nuoren kehityksessä ja elämässä. Tutkimuksen avulla hanke saa käyttöönsä nuorilta itseltään kerätyn tiedon. Nuorten äänen tultua kuuluville palveluja voidaan kehittää nuorten lähtökohdista ja heille sopiviksi. Nuorilta saatu hyvä palaute virtuaalisesti toteutetusta haastattelusta vahvistaa hankkeen pyrkimystä luoda internetiin virtuaalinen maailma.

Laaja perehtyminen aiheeseen on tuonut meille varmuutta työskennellä toimintaterapeutteina nuorten parissa. Tämän opinnäytetyön myötä kiinnitämme entistä enemmän huomiota myös nuoren sosiaaliseen ympäristöön ja sen eri vaikutuksiin nuoren elämässä. Koemme, että toimintaterapeutit tarvitsevat tulevaisuudessa yhä enemmän myös tutkimusosaamista, jotta alaa voidaan kehittää ja perustella työn hyötyä. Tämän vuoksi on tärkeää kehittää tutkimusosaamista jo opiskeluaikana. Tutkimuksilla toimintaterapeuttien ammattialaa saadaan laajemman yhteisön tietoisuuteen ja toiminnan terapeuttista käyttöä voidaan perustella tulosten pohjalta. Mielestämme toimintaterapian asiantuntijuutta ja toiminnallista näkökulmaa juuri nuorten kanssa työskennellessä tulisi tuoda enemmän esille myös muulle väestölle, jotta ihmiset saataisiin tietoisemmiksi sen vaikuttavuudesta. Tämä vaatisi enemmän tutkimustietoa ja kirjallisuutta, jota Suomessa ainakaan tällä osa-alueella ei ole tarpeeksi. Toimintaterapeutteja tarvitaan myös yhteiskunnalliseen vaikut-

tamiseen. Toimintaterapeuteilla olisi paljon annettavaa esimerkiksi nuorten syrjäytymisen ennaltaehkäisevässä työssä nykyistä enemmän, sillä toiminnallisuus on tärkeä osa nuoren arkea.

Windows Live Messengerin käyttö haastattelumenetelmänä asetti omat haasteensa tutkimuksen suorittamiselle, sillä sen käytöstä ei ole aikaisempia tutkimustuloksia. Itse koimme haastattelujen tekemisen Windows Live Messengerin avulla luontevaksi, sillä olemme tottuneet käyttämään kyseistä ohjelmaa. Oman kokemuksemme ja nuorilta saadun palautteen perusteella haastattelumenetelmä voidaan todeta toimivaksi ja käyttökelpoiseksi erityisesti nuorten kanssa. Teknologian kehittyessä virtuaalinen kanssakäyminen on iästä riippumatta monelle arkipäivää ja tämä tulisi ottaa huomioon myös tutkimuksia tehdessä. Virtuaalisia haastattelumenetelmiä tulisi hyödyntää nykyistä enemmän perinteisten haastattelumenetelmien rinnalla, sillä se antaa uusia ulottuvuuksia haastattelulle. Se mahdollistaa esimerkiksi sellaisten haastateltavien osallistumisen, jotka eivät välttämättä osallistuisi kasvotusten tehtävään haastatteluun. Tutkimuksemme tiedonantajien mukaan virtuaalihaastattelulla voidaan tuoda esiin vaikeitakin asioita helpommin.

Meitä ilahdutti nuorten pohtiva tyyli kuvata asioita, joka avasi myös meille enemmän nuoren ajatusmaailmaa. Nuorten esiin tuomat ajatukset ja tunteet herättivät meissä tunteita, sillä nuoret toivat esiin myös heille vaikeita kokemuksia. Kävimme aina jokaisen haastattelun jälkeen läpi omia tunteitamme ja pohdimme yhdessä haastattelua, jotta asiat eivät jääneet painamaan mieltä. Samalla koimme vahvasti myös sen, että olemme tutkimassa tärkeää aihetta ja on tärkeää saada nuorten ajatuksia julki.

Tutkimusprosessista on ollut hyötyä ammatilliselle kehityksellemme. Opinnäytetyön aikana olemme kehittyneet tutkijoina, haastattelijoina ja tiedonhakijoina, jotka kaikki ovat tärkeitä ominaisuuksia toimintaterapeutin työssä. Monipuolinen lähteiden käyttö eri tutkimusaloilta antoi laajan kuvan tutkittavasta aiheesta ja auttoi meitä muodostamaan oman käsityksemme siitä. Ajoittain koimme hankalaksi toimintaterapian lähteiden vähäisyyden nuoruuden erityispiirteistä ja nuorten kanssa työskentelystä. Lasten toimintaterapiasta aineistoa löytyi kattavasti, mutta nuoret oli usein yhdistetty lasten toimintaterapian alle, jolloin nuoruus kuvattiin hyvin suppeasti. Mielestämme nuoruus pitäisi selvästi erottaa omana kehitysvaiheenaan ja sen erityispiirteet tunnistaa myös toimintaterapia lähteissä. Toimintaterapian kirjallisuusaineiston vähäisyyden ja tutkimuksen luotettavuuden lisäämiseksi kävimme läpi laajasti toimintaterapialähteiden lisäksi muiden tieteenalojen kirjallisuutta ja yhdistimme ne osaksi omaa tutkimustamme.

Koimme myös ajoittain hankalaksi toiminnallisen identiteetin käsitteen laajuuden. Toiminnalliselle identiteetille ei ole vakiintunut yhtä tiettyä määritelmää vaan sille on eri määritelmiä eri teoreettikojen mukaan. Tämä tarkoitti konkreettisesti tässä tutkimuksessa sitä, että tietoa toiminnallisesta identiteetistä piti etsiä useista eri lähteistä useilla eri hakusanoilla. Lopuksi meidän piti yhdistää lähteistä saatu tieto omaksi kokonaisuudeksi tutkimustamme varten. Toisaalta, vaikka lähdemateriaali oli koossa, kesti toiminnallisen identiteetin käsitteen sisäistäminen aikansa. Käsitteenä toiminnallinen identiteetti on abstrakti, joten sen merkityksestä oli aluksi vaikea saada selvyyttä. Lähteiden tarkastelu, keskinäinen vuoropuhelu ja laaja aiheeseen perehtyminen auttoivat meitä muodostamaan lopullisen kuvan toiminnallisesta identiteetistä tässä tutkimuksessa.

Opinnäytetyöprosessin aikana olemme kehittyneet itsenäisessä työskentelyssä. Yllätyimme, miten paljon erilaisia vaiheita tutkimuksen tekemiseen liittyy. Olemme kehittyneet myös vastuunottamisessa, sillä emme ole opinnäytetyöntekijöinä vastuussa vain itsellemme vaan myös yhteistyöhankkeelle, koululle sekä nuorille siitä, millainen lopullinen opinnäytetyö on. Englannin kielen taitomme, erityisesti toimintaterapian ammattisanasto, on kehittynyt paljon opinnäytetyöprosessin aikana, sillä suurin osa lähteistämme oli englanninkielisiä. Kehityimme myös englannin kääntäjinä, sillä jokaista lauserakennetta tuli miettiä suomen kieleen sopivaksi.

Työskentelimme parina valmistavasta seminaarityöstä aina loppuraportin valmistumiseen saakka. Parityöskentelynä tehty opinnäytetyö jakoi vastuun kahdelle ihmiselle. Pitkä yhteistyö edesauttoi sujuvaa työskentelyä, sillä molemmat tunsivat jo toistensa vahvuudet ja työskentelytavat, jolloin töitä pystyi helposti jakamaan. Opinnäytetyöprosessin aikana käyty vuoropuhelu helpotti käsityksen muodostamista aiheesta ja työskentelyn etenemistä yhteisiin tavoitteisiin. Prosessia on helpottanut molempien yhteneväiset ajatukset ja mielipiteet aiheesta. Toisaalta parilta sai myös uutta näkökulmaa asioihin, mikä mahdollisti aiheen kriittisen tarkastelun. Työn etenemisen takkuilla parilta sai tukea ja kannustusta, josta sai motivaatiota jatkaa prosessia. Parityöskentely on tuonut myös omat haasteensa opinnäytetyöprosessille. Aikataulujen sovittaminen yhteen oli välillä haasteellista, johon vaikutti toisen ulkomaanvaihto sekä eri paikkakunnilla asuminen kesän aikana. Näinä aikoina työskentely tapahtui lähinnä sähköpostin ja puhelimen välityksellä. Aikataulua viivästytti myös käytännöntyön harjoittelu, jonka aikana työskentely ei ollut niin aktiivista.

Prosessia viivästytti aikatauluongelmien lisäksi myös aiheen rajaamiseen liittyvät ongelmat. Valmistavan seminaarin jälkeen aihe muuttui omiin ja yhteistyöhankkeen tavoitteisiin sopiviksi ja aiheen vaihtuminen aiheutti luonnollisesti lisätyötä. Tutkimussuunnitelma haki pitkään muotoansa

ja sitä työstettiin suunniteltua pitempään. Tämä aiheutti stressiä ja motivaation puutetta, mutta aiheen selkiintyessä saimme taas uutta intoa lähteä etenemään työskentelyssä. Aikataulua nopeutti sujuva yhteistyö hankkeen sekä yhteistyökoulun kanssa. Hankkeen yhdyshenkilöltä saimme paljon tukea ja kannustusta edetä opinnäytetyössämme. Yhteistyökoulu oli alusta alkaen innokkaasti mukana ja tiedonantajien rekrytointi sekä haastattelujärjestelyt sujuivat mutkattomasti. Aikataulua nopeutti myös virtuaalisesti toteutettu haastattelu, sillä saimme haastattelumateriaalin suoraan käyttöömme eikä sitä tarvinnut erikseen litteroida.

Tutkimuksemme pohjalta jatkotutkimuskysymyksiksi pohdimme sitä, miten toimintaterapeutit huomioivat vanhemmat tai ystävät nuoren toimintaterapiaprosessissa. Olisi myös ajankohtaista tutkia sitä, miten tietoteknisiä sovelluksia hyödynnetään/voitaisiin hyödyntää nuorten toimintaterapiassa. Mielenkiintoista olisi tutkia nuorten kokemuksia siitä, miten sairaus tai vamma vaikuttaa nuoren toiminnalliseen identiteetin muodostumiseen.

LÄHTEET

Aalberg, V. & Siimes, M. 2007. Lapsesta aikuiseksi. Nuoren kypsyminen naiseksi tai mieheksi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Aaltonen, M., Ojanen, T., Vihunen, R. & Vilen, M. 1999. Nuoren aika. Helsinki: WSOY

Abrahams, T. 2008. Occupation, Identity and Choice: A Dynamic Interaction. *Journal of Occupational Science*. 15 (3), 186-189.

Bagwell, C. & Schmidt, M. 2011. *Friendships in Childhood and Adolescence*. USA: A Division of Guilford Publications Inc.

Blair, S. & Hume, C. 1997. Health and Wellness. Teoksessa J. Creek (toim.) *Occupational Therapy and Mental Health*. London: Churchill Livingstone, 15–26.

Christiansen, C. 1999. Defining Lives: Occupation as Identity: An Essay on Competence, Coherence, and the Creation of Meaning. *The American Journal of Occupational Therapy*. 53 (6), 547-557.

Christiansen, C. 2004. Occupation and Identity: Becoming Who We Are Through What We Do. Teoksessa C. Christiansen & E. Townsend (toim.) *Introduction to Occupation the Art and Science of Living*. New Jersey: Pearson. 121-139.

Christiansen, C. & Townsend, E. 2010. An Introduction to Occupation. Teoksessa C. Christiansen & E. Townsend (toim.) *Introduction to Occupation. The Art and Science of Living*. 2nd edition. USA: Pearson Education, Inc. 1-34.

Christiansen, C. & Townsend, E. 2010. The Occupational Nature of Social Groups. Teoksessa C. Christiansen & E. Townsend (toim.) *Introduction to Occupation. The Art and Science of Living*. 2nd edition. USA: Pearson Education, Inc. 175-210.

Cole, M. 2011. Adolescent Social Development and Participation. Teoksessa M. Cole & M. Donohue (toim.) Social Participation in Occupational Contexts. In Schools, Clinics and Communities. USA: SLACK Incorporated. 109–123.

Cole, M. 2011. Social Participation Basics. Teoksessa M. Cole & M. Donohue (toim.) Social Participation in Occupational Contexts. In Schools, Clinics and Communities. USA: SLACK Incorporated. 43–66.

Darlington, Y. & Rodger, S. 2006. Families and Children's Occupational Performance. Teoksessa S. Rodger & J. Ziviani (toim.) Occupational Therapy with Children. Understanding Children's Occupations and Enabling Participation. UK: Blackwell Publishing. 22-40.

Davis, J. & Polatajko, H. 2010. Occupational Development. Teoksessa C. Christiansen & E. Townsend (toim.) Introduction to Occupation. The Art and Science of Living. 2nd edition. USA: Pearson Education, Inc. 135-174.

Dige, M. 2009. Occupational Therapy, Professional Development, and Ethics. Scandinavian Journal of Occupational Therapy. 16 (2), 88-98.

Flanigan, A. 2001. Occupational Therapy with Adolescents. Teoksessa L. Lougher (toim.) Occupational Therapy for Child and Adolescent Mental Health. London: Churchill Livingstone. 151–191.

Graber, J., Brooks-Gunn, J. & Petersen, A. 1996. Transitions Through Adolescence: Interpersonal Domains and Context. USA: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.

Greik, K. 2008. Terveiden edistämisen asiantuntijoiden, toimintaterapeuttien ja nuorten käsityksiä terveyden edistämisestä: Toiminnallinen näkökulma. Jyväskylän yliopisto. Liikunta- ja terveystieteiden tiedekunta. Toimintaterapian pro gradu –tutkielma.

Hagedorn, R. 2000. Tools for Practice in Occupational Therapy. London: Churchill Livingstone.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. painos. Helsinki: Tammi.
- Humphry, R. & Case-Smith, J. 2005. Working with Families. Teoksessa J. Case-Smith (toim.) Occupational Therapy for Children. 5th edition. USA: Elsevier Mosby. 117-153.
- Kallonen, T. 1998. Toiminta on nuorten kieli. Teoksessa: J. Holvikivi. (toim.) Toimintaterapia. Tie omatoimisuuteen. 2. painos. Saarijärvi: Kirjapaino Oy. 79–87.
- Keskinuoruuden kasvu ja kehitys – vanhempi nuoren kasvun tukena. 2011. Mannerheimin lastensuojeluliitto. Hakupäivä 8.11.2011 <http://mll-fi-bin.directo.fi/@Bin/23cee32d74b4ad5df2e608119963ae8d/1320750515/application/pdf/11828266/MLL%20-%20Keskinuoruuden%20kasvu%20ja%20kehitys.pdf>.
- Kielhofner, G. 1992. Conceptual Foundations of Occupational Therapy. Philadelphia: F.A Davis Company.
- Kielhofner, G. 1997. Conceptual Foundations of Occupational Therapy. 2nd edition. Philadelphia: F.A Davis Company.
- Kielhofner, G. 2002. Model of Human Occupation. 3rd edition. USA: Lippincott Williams & Wilkins.
- Kielhofner, G. 2008. Model of Human Occupation. 4th edition. USA: Lippincott Williams & Wilkins.
- Klockars, L. 2011. Nuoruus – Elämän toinen mahdollisuus. Teoksessa: K. Kunttu, A. Komulainen, K. Makkonen & P. Pynnönen. (toim.) Opiskeluterveys. Porvoo: Bookwell Oy. 18-29.
- Koivunen, K., yliopettaja, Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Re: HOX! MMS-hanke ja tutkimussuunnitelma. Sähköpostiviesti o8goli00@students.oamk.fi 11.5.2011.
- Koivunen, K., yliopettaja, Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Re: HOX! MMS-hanke ja tutkimussuunnitelma. Sähköpostiviesti o8goli00@students.oamk.fi 17.6.2011.
- Kylmä, J. & Juvakka, T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita Prima Oy.

Laine, T. 2001. Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 3. painos. Jyväskylä: PS-kustannus. 28–45.

Lasten ja nuorten puhelimen ja netin vuosiraportti 2010. Mannerheimin lastensuojeluliitto.
Hakupäivä 24.11.2011 http://mll-fi-bin.directo.fi/@Bin/642f486f406bcd69122d641e1f7f9be0/1327488164/application/pdf/13528345/MLL_LNPN_raportti_2010_web.pdf.

Law, M., Petrenchik, T., Ziviani, J. & King, G. 2006. Participation of Children in School and Community. Teoksessa S. Rodger & J. Ziviani. Occupational Therapy with Children. Understanding Children's Occupations and Enabling Participation. Australia: Blackwell Publishing Ltd. 67-90.

Lasten ja nuorten hyvinvointi Oulun seudulla. Esitutkimus 11–17-vuotiaiden kokemasta hyvinvoinnista. 2010. TUKEVA-hanke, Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus & Oulun seudun ammattikorkeakoulu.
Hakupäivä 2.12.2011
<http://www.ouka.fi/seutu/tukeva/loppurapsan%20liitteet/Tutkimusraportti%20%28valmis%29%20Esitutkimus%20lasten%20ja%20nuorten%20kokema%20hyvinvoinnista%20Oulun%20seudulla.pdf>

Lyytinen, P., Korkiakangas, M. & Lyytinen, H. 1997. Näkökulmia kehityspsykologiaan. Kehityksen kontekstissaan. Porvoo: WSOY–Kirjapainoyksikkö.

Lämsä, A-L. 2009. Tuhat tarinaa lasten ja nuorten syrjäytymisestä. Oulu: Oulun yliopisto.

Mandich, A. & Rodger, S. 2006. Doing, Being and Becoming: Their Importance for Children. Teoksessa S. Rodger & J. Ziviani. (toim.) Occupational Therapy With Children. Understanding Children's Occupations and Enabling Participation. UK: Blackwell Publishing. 115-135.

Nurmi, J-E., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen L. & Ruoppila, I. 2006. Ihmisen psykologinen kehitys. Helsinki: WSOY.

Nuorten netinkäyttö on yhteisöllistä. 2009. Mediakasvatusseura. Hakupäivä 14.7.2011
<http://www.mediakasvatus.fi/ajankohtaista/uutiset/tns-gallup-sulake-nuorten-netinkaytto-yhteisollista>.

Opinnäytetyö ammattikorkeakouluopinnoissa. 2011. Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Hakupäivä 15.11.2011. <http://www.oamk.fi/sote/opiskelijalle/opinnaytetyo/>

Oppilaan hyvinvointi ja oppilashuolto. Opetusministeriö. 2002. Hakupäivä 28.10.2011
http://www.okm.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2002/liitteet/opm_492_oppilashuolto.pdf?lang=fi.

Phelan, S. & Kinsella, E. 2009. Occupational Identity: Engaging Socio-Cultural Perspectives. *Journal of Occupational Science* 16 (2), 85-91.

Pierce, D. 2003. *Occupation by Design. Building Therapeutic Power*. Philadelphia: F.A. Davis Company.

Polatajko, H., Backman, C., Baptiste, S., Davis, J., Eftekar, P., Harvey, A., Jarman, J., Krupa, T., Lin, N., Pentland W., Rudman, D., Shaw, L., Amoroso, B. & Connor-Schisler, A. 2007. Human occupation in context. Teoksessa E. Townsend & H. Polatajko (toim.) *Enabling Occupation II: Advancing an Occupational Therapy Vision for Health, Well-being, & Justice Through Occupation*. Ottawa: CAOT Publications ACE. 37-61.

Poulsen, A. & Ziviani, J. 2010. Enablement of Children's Leisure Participation. Teoksessa S. Rodger (toim.) *Occupation-Centred Practice with Children. A Practical Guide for Occupational Therapists*. USA: Wiley-Blackwell.

Reed, K. & Sanderson, S. 1999. *Concepts of Occupational Therapy*. 4 edition. USA: Lippincott Williams & Wilkins.

Rodger, S. & Keen, D. 2010. Child- and Family-centred Service Provision. Teoksessa S. Rodger. (toim.) *Occupation-Centred Practice with Children. A Practical Guide for Occupational Therapist*. USA: Wiley- Blackwell. 45-74.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Hakupäivä 17.5.2011 <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>.

Salmela, J. 2006. Koetun sosiaalisen tuen, pätevyiden, itsearvostuksen ja liikunnan yhteyksiä nuoruusiän kasvuvuosina. Jyväskylän yliopisto: Chydenius-Instituutti – Kokkolan yliopistokeskus.

Simons, D. 2005. Adolescent Development. Teoksessa A. Cronin & M. Mandich (toim.) Human Development & Performance Throughout the Lifespan. USA. Thomson Delmar Learning. 215–245.

The American Occupational Therapy Association Inc. 2002. Occupational Therapy Practice Framework: Domain and Process. The American Journal of Occupational Therapy. 56 (6), 609-610.

Tiittula, L., Rastas, A. & Ruusuvuori, J. 2005. Kasvokkaisesta vuorovaikutuksesta tietokoneväli-teiseen viestintään. Teoksessa J. Ruusuvuori & L. Tiittula (toim.) Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy. 264–271.

Toimintaterapeuttiliitto ry. 2011. Toimintaterapeuttien ammattieettiset ohjeet. Hakupäivä 14.11.2011 http://www.toimintaterapeuttiliitto.fi/images/stories/ammattieettiset_ohjeet_2011.pdf.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus.

Unruh, A. 2004. "So...What Do You Do?" Occupation and the Construction of Identity. Canadian Journal of Occupational Therapy. 71 (5), 290-295.

Vaittinen, H. 2009. Toiminnallinen identiteetti. Käsitemanalyysi Walkerin ja Avantin mukaan. Jyväskylän Yliopisto Terveystieteiden laitos. Liikunta- ja terveystieteiden tiedekunta. Pro Gradu- tutkielma.

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Woodyatt, G. & Rodger, S. 2006. Communication and Social Skills for Occupational Engagement. Teoksessa S. Rodger & J. Ziviani (toim.) Occupational Therapy with Children. Understanding Children's Occupations and Enabling Participation. Australia: Blacwell Publishing. 158-176.

Ziviani, J., Desha, L. & Rodger, S. 2006. Children's Occupational Time Use. Teoksessa S. Rodger & J. Ziviani (toim.) Occupational Therapy With Children. Understanding Children's Occupations and Enabling Participation. UK: Blackwell Publishing. 91–112.

Ziviani, J. & Rodger, S. 2006. Environmental Influences on Children's Participation. Teoksessa S. Rodger & J. Ziviani (toim.) Occupational Therapy With Children. Understanding Children's Occupations and Enabling Participation. UK: Blackwell Publishing. 41-66.

Ystävät

Ystävien kanssa yhdessä toimiminen ja sen merkitys nuorelle

Nuoren ja ystävien välinen vuorovaikutussuhde ja sen merkitys nuorelle

Vanhemmat

Vanhempien kanssa yhdessä toimiminen ja sen merkitys nuorelle

Nuoren ja vanhempien välinen vuorovaikutussuhde ja sen merkitys nuorelle

Ystävien kanssa yhdessä toimiminen ja sen merkityksellisyys

